

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prezentate la 10 septembrie 2020¹

Cauza C-59/19

**Wikingerhof GmbH & Co. KG
împotriva
Booking.com BV**

[cerere de decizie preliminară formulată de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania)]

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Cooperare judiciară în materie civilă și comercială – Competență internațională – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Articolul 7 punctul 1 și articolul 7 punctul 2 – Competențe speciale în «materie contractuală» și în «materie delictuală sau cvasidelictuală» – Noțiuni – Calificarea acțiunilor în răspundere civilă introduse între părțile contractante – Acțiune în răspundere civilă întemeiată pe încălcarea normelor de drept al concurenței”

I. Introducere

1. Wikingerhof GmbH & Co. KG a încheiat un contract cu Booking.com BV pentru ca hotelul pe care îl administrează să figureze pe platforma online eponimă de rezervări hoteliere. Prima societate consideră însă că cea de a doua impune condiții inechitabile hotelierilor înscriși pe platforma sa, ceea ce ar constitui un abuz de poziție dominantă de natură să le cauzeze un prejudiciu.
2. În acest context, Wikingerhof a introdus la o instanță germană o acțiune în încetare împotriva Booking.com, întemeiată pe normele dreptului german în materia concurenței. Pârâta din litigiul principal susține însă că această instanță nu este competentă să soluționeze acțiunea menționată. Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), sesizată cu un recurs cu privire la această problemă, solicită Curții să se pronunțe asupra interpretării Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială² (denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles Ia”).
3. În esență, instanța de trimitere urmărește să afle dacă o acțiune precum cea introdusă de Wikingerhof împotriva Booking.com, care se întemeiază pe norme de drept considerate ca fiind de natură delictuală în dreptul național, face parte din „materia delictuală și cvasidelictuală”³, în sensul articolului 7 punctul 2 din acest regulament – caz în care instanța sesizată și-ar putea întemeia competența pe această dispoziție –, sau din „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din regulamentul menționat, având în vedere faptul că pretinsele comportamente anticoncurențiale reproșate de prima societate celei de a doua se materializează în raportul lor contractual – caz în care

1 Limba originală: franceza.

2 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 (JO 2012, L 351, p. 1).

3 Vom utiliza în continuare termenul de „materie delictuală” în prezentele concluzii.

Wikingerhof ar trebui să introducă probabil acțiunea, în aplicarea acestei din urmă dispoziții, în fața unei instanțe neerlandeze. Prin urmare, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) solicită Curții să precizeze conținutul categoriilor reprezentate de „materii[le]” menționate, precum și modul în care se corelează aceste categorii.

4. Aspectele evocate la punctul anterior sunt departe de a fi inedite. Acestea au condus deja la o jurisprudență consecventă a Curții⁴, începută acum 30 de ani prin Hotărârile Kalfelis⁵ și Handte⁶. În pofida celor amintite, rămân mai multe incertitudini mai ales în ceea ce privește problema calificării anumitor acțiuni situate la granița dintre categoriile în discuție, precum acțiunile în răspundere civilă introduse între părțile contractante. Aceste incertitudini rezultă în special din Hotărârea Brogsitter⁷, în care Curtea a încercat să formuleze o metodă abstractă pentru legarea acestor ultime acțiuni, dar a cărei formulare este dezbătută în mod regulat în doctrină și în fața instanțelor naționale⁸.

5. Prezența cerere de decizie preliminară oferă astfel Curții ocazia de a face sinteza, în Marea Cameră, a acestei jurisprudențe și, procedând astfel, de a clarifica zonele de umbră care subzistă. Un asemenea exercițiu se justifică cu atât mai mult cu cât, de la intrarea în vigoare a Regulamentului (CE) nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale⁹ (denumit în continuare „Regulamentul Roma I”) și a Regulamentului (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale¹⁰ (denumit în continuare „Regulamentul Roma II”), soluțiile stabilite de Curte în materie de competență judiciară influențează domeniul conflictelor de legi. Astfel, aceste regulamente constituie, în domeniul menționat, dispozițiile echivalente ale articolului 7 punctul 1 și articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia și acest ansamblu normativ trebuie interpretat, în măsura posibilului, într-un mod care să concorde¹¹. În plus, clarificările pe care Curtea le va aduce cu privire la aceste chestiuni generale vor lămuri, în mod specific, normele de drept internațional privat aplicabile acțiunilor în răspundere civilă pentru încălcările dreptului concurenței¹².

6. În prezentele concluzii, vom explica faptul că, în general, legătura unei cereri în răspundere civilă cu „materie[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, sau cu „materie[a] delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din acest regulament, depinde în esență de cauza sa, și anume de obligația – „contractuală” sau „delictuală” – pe care se întemeiază și pe care reclamantul o invocă împotriva pârâtului. Aceași logică se aplică și în ceea ce privește acțiunile în

4 Amintim că Regulamentul Bruxelles Ia a înlocuit Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74) (denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles I”), care înlocuise la rândul său Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968 (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3) (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”). Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, interpretarea dată de aceasta în ceea ce privește dispozițiile Convenției de la Bruxelles și ale Regulamentului Bruxelles I poate fi transpusă dispozițiilor echivalente ale Regulamentului Bruxelles Ia. În special, interpretarea dată de Curte în privința articolului 5 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles și din Regulamentul Bruxelles I este valabilă și pentru articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia [a se vedea în special Hotărârea din 15 iunie 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punctul 27)]. De asemenea, jurisprudența privind articolul 5 punctul 3 din primele două instrumente se aplică prin analogie articolului 7 punctul 2 din cel de al treilea [a se vedea în special Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 24 și jurisprudența citată)]. În consecință, în prezentele concluzii, ne vom referi, pentru simplificare, numai la acest din urmă regulament, citând în același timp fără deosebire hotărâri și concluzii referitoare la instrumentele care l-au precedat.

5 Hotărârea din 27 septembrie 1988 (189/87, EU:C:1988:459) (denumită în continuare „Hotărârea Kalfelis”).

6 Hotărârea din 17 iunie 1992 (C-26/91, EU:C:1992:268) (denumită în continuare „Hotărârea Handte”).

7 Hotărârea din 13 martie 2014 (C-548/12, EU:C:2014:148) (denumită în continuare „Hotărârea Brogsitter”).

8 A se vedea recent întrebările adresate în această privință de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 11 aprilie 2019, Bosworth și Hurley (C-603/17, EU:C:2019:310), asupra cărora Curtea nu a trebuit să se pronunțe în final.

9 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 (JO 2008, L 177, p. 6).

10 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 (JO 2007, L 199, p. 40).

11 A se vedea considerentul (7) al Regulamentelor Roma I și Roma II.

12 Amintim că Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO 2014, L 349, p. 1) nu reglementează chestiunile de competență și de lege aplicabilă.

răspundere civilă introduse între părțile contractante. Vom explica astfel motivele pentru care, în temeiul acestor principii, o acțiune în încetare precum cea introdusă de Wikingerhof împotriva Booking.com, întemeiată pe o încălcare a normelor dreptului concurenței, se circumscrie „materie[i] delictual[e]”, în sensul celei de a doua dispoziții.

II. Cadrul juridic

7. Considerentul (16) al Regulamentului Bruxelles Ia are următorul cuprins:

„În afară de instanța domiciliului pârâtului, ar trebui să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta. [...]”

8. Secțiunea 2 din capitolul II din acest regulament, intitulată „Competențe speciale”, conține, printre altele, articolul 7 din regulamentul menționat. Acest articol prevede la punctele 1 și 2:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul de executare a obligației în cauză;
 - (b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:
 - în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;
 - în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;
 - (c) în cazul în care nu se aplică litera (b), se aplică litera (a);
2. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.”

III. Litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

9. Wikingerhof, o societate de drept german cu sediul în Kropp (Germania), exploatează un hotel în Landul Schleswig-Holstein (Germania). Booking.com, al cărei sediu se află în Amsterdam (Țările de Jos), exploatează o platformă online eponimă de rezervări hoteliere.

10. În luna martie a anului 2009, Wikingerhof a semnat un contract-tip furnizat de Booking.com. Contractul în cauză menționează că condițiile generale aplicate de această din urmă societate fac parte integrantă din acesta. Contractul respectiv stipulează și că, prin semnarea lui, hotelierul declară că a primit o copie a acestor condiții generale și confirmă că le-a citit, le-a înțeles și este de acord cu ele.

11. Condițiile generale ale Booking.com prevăd, între altele, că această societate pune la dispoziția hotelierilor înscriși pe platforma sa un sistem internet numit „Extranet”, prin care pot fi actualizate informațiile privind unitățile lor și pot fi găsite date cu privire la rezervările făcute prin intermediul acestei platforme. În plus, condițiile generale menționate conțin o convenție atributivă de competență care oferă, în principiu, competență exclusivă instanțelor din Amsterdam pentru soluționarea litigiilor care decurg din contract.

12. Booking.com a modificat în mai multe rânduri condițiile sale generale. Prin scrisoarea din 30 iunie 2015, Wikingerhof a contestat una dintre aceste modificări. Ulterior, societatea respectivă a sesizat Landgericht Kiel (Tribunalul Regional din Kiel, Germania) cu o acțiune în încetare împotriva Booking.com, întemeiată pe o încălcare a dreptului german al concurenței¹³. În acest cadru, Wikingerhof a arătat că întreprinderile hoteliere mai mici, cum este și ea, se văd obligate, ca urmare a poziției dominante a Booking.com pe piața serviciilor de intermediere hotelieră prin portalurile de rezervări hoteliere, să încheie un contract cu aceasta. Wikingerhof consideră că anumite practici ale Booking.com legate de intermedierea de rezervări hoteliere sunt inechitabile și constituie o exploatare abuzivă a acestei poziții, contrară legislației în domeniul concurenței. Astfel, Wikingerhof a solicitat acestei instanțe să interzică Booking.com, sub sancțiunea aplicării unor sancțiuni administrative:

- să afișeze, pe platforma sa, un anumit preț ca fiind cel indicat de Wikingerhof pentru serviciile sale hoteliere, însoțit de mențiunea „preț mai avantajos” sau „preț redus”, fără acordul prealabil al acesteia;
- să priveze Wikingerhof, în totalitate sau în parte, de acces la datele de contact lăsate de clienții hotelului său pe platforma menționată și să impună acestei societăți să ia legătura cu acești clienți numai prin intermediul funcției „contact” puse la dispoziție de Booking.com și
- să condiționeze poziționarea hotelului exploatat de Wikingerdorf printre rezultatele căutărilor efectuate pe aceeași platformă de acordarea unui comision de peste 15 %.

13. Booking.com a invocat lipsa de competență internațională și teritorială a Landgericht Kiel (Tribunalul Regional din Kiel). Prin hotărârea din 27 ianuarie 2017, instanța respectivă a declarat acțiunea formulată de Wikingerhof inadmisibilă pentru acest motiv. Tribunalul a considerat, mai exact, că convenția atributivă de competență inclusă în condițiile generale ale Booking.com, care oferă competență exclusivă instanțelor din Amsterdam, a fost încheiată în mod valabil între părți, în conformitate cu articolul 25 din Regulamentul Bruxelles Ia, și se aplică în privința unei asemenea acțiuni.

14. În apel, Oberlandesgericht Schleswig (Tribunalul Regional Superior din Schleswig, Germania) a confirmat, prin hotărârea din 12 octombrie 2018, hotărârea pronunțată în primă instanță, pe baza unor motive diferite. În esență, această instanță a apreciat că Landgericht Kiel (Tribunalul Regional din Kiel) nu își putea întemeia competența pe norma în „materie delictuală” prevăzută la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia, din moment ce acțiunea introdusă de Wikingerhof se circumscrie „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din acest regulament. Nici competența instanței sesizate nu ar putea fi stabilită în temeiul articolului 7 punctul 1 menționat, întrucât „locul de executare a obligației în cauză”, în sensul acestei dispoziții, nu este în sfera sa de competență¹⁴. În consecință, instanța de apel nu a apreciat necesar să soluționeze aspectul dacă convenția atributivă de competență inclusă în condițiile generale ale Booking.com a fost încheiată în mod valabil între părțile din litigiul principal.

13 Mai precis, Wikingerhof și-a întemeiat acțiunea pe articolul 33 din Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (Legea împotriva restrângerilor concurenței) (denumită în continuare „GWB”) coroborat cu articolul 102 TFUE, precum și pe articolul 18 și pe articolul 19 alineatul 1 și alineatul 2 punctul 2 din GWB și, cu titlu subsidiar, pe articolul 20 alineatul 1 din GWB.

14 Astfel, acest loc ar corespunde sediului Booking.com, aflat în Amsterdam, care constituie centrul deciziilor comerciale ale acestei societăți.

15. Wikingerhof a formulat recurs împotriva acestei hotărâri la Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție), care a admis recursul respectiv. În acest cadru, societatea respectivă susține că instanța de apel a săvârșit o eroare de drept atunci când a exclus aplicarea, în privința acțiunii introduse de societatea menționată, a normei de competență în „materie delictuală”, prevăzută la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia.

16. Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) observă că recursul cu care este sesizată nu este îndreptat împotriva concluziei instanței de apel potrivit căreia Landgericht Kiel (Tribunalul Regional din Kiel) nu poate fi competent în temeiul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia să soluționeze acțiunea introdusă de Wikingerhof. Nici problema validității convenției atributive de competență incluse în condițiile generale ale Booking.com nu face obiectul acestui recurs¹⁵. Succesul recursului respectiv depinde, așadar, doar de aspectul dacă o asemenea acțiune poate intra sub incidența articolului 7 punctul 2 din regulamentul menționat.

17. În aceste condiții, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea cu următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 7 punctul 2 din [Regulamentul Bruxelles Ia] trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei acțiuni în încetarea anumitor practici, este competentă instanța de la locul faptei prejudiciabile dacă se are în vedere că practicile criticate sunt reglementate prin dispoziții contractuale, însă reclamanta pretinde că aceste dispoziții sunt bazate pe un abuz de poziție dominantă din partea pârâtei?”

18. Cererea de decizie preliminară din data de 11 decembrie 2018 a fost primită de Curte la 29 ianuarie 2019. Booking.com, guvernul ceh și Comisia Europeană au depus observații scrise în fața Curții. Wikingerhof, Booking.com și Comisia au fost reprezentate în ședința de audiere a pledoariilor care a avut loc la 27 ianuarie 2020.

IV. Analiză

19. Prezenta cauză are pe fundal acțiunile în răspundere civilă pentru încălcarea dreptului concurenței, introduse între părți private, caracteristice pentru ceea ce este numit în mod obișnuit „private enforcement”. Acțiunea introdusă de Wikingerhof împotriva Booking.com se întemeiază, mai precis, pe încălcarea normelor dreptului german care interzic, la fel ca articolul 102 TFUE, abuzurile de poziție dominantă. Prima societate susține în esență că cea de a doua exploatează în mod abuziv poziția dominantă pe care se pretinde că o deține pe piața serviciilor de intermediere și a portalurilor de rezervări hoteliere, impunând condiții de tranzacționare inechitabile¹⁶ întreprinderilor hoteliere mici înscrise pe platforma sa. În acest context, Curții nu i se solicită să precizeze domeniul de aplicare al articolului 102 menționat. În schimb, i se solicită să se pronunțe cu privire la normele de competență aplicabile unei astfel de acțiuni.

20. Curtea a statuat deja că acțiunile în răspundere civilă întemeiate pe o încălcare a normelor dreptului concurenței aparțin „materiei civile și comerciale”, în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia, și intră, așadar, în domeniul de aplicare material al acestui regulament¹⁷.

15 În orice caz, potrivit instanței de trimitere, ar fi necesar să se răspundă negativ la această întrebare, din moment ce convenția respectivă nu îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 25 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Bruxelles Ia.

16 A se vedea, în dreptul Uniunii, articolul 102 al doilea paragraf litera (a) TFUE.

17 A se vedea în special Hotărârea din 23 octombrie 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctele 23-38), și Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punctul 24). Dacă aceste hotărâri privesc încălcarea dreptului Uniunii în domeniul concurenței, soluția care se desprinde de aici se impune și pentru acțiunile întemeiate pe încălcarea normelor naționale în materie. Astfel, sursa normelor în discuție este lipsită de relevanță în această privință.

21. Articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia prevede, ca regulă generală, competența instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află domiciliul pârâtului. În speță, este cert că domiciliul Booking.com, în sensul acestui regulament¹⁸, se află în Țările de Jos și că, prin urmare, Wikingerhof nu putea sesiza o instanță germană în temeiul dispoziției menționate.

22. Cu toate acestea, Regulamentul Bruxelles Ia prevede de asemenea norme care permit, în anumite situații, reclamantului să acționeze pârâtul în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru¹⁹. Acest regulament conține, printre altele, competențe speciale, referitoare la diferite „materii”, care oferă reclamantului opțiunea de a introduce acțiunea în fața uneia sau a mai multe instanțe suplimentare.

23. Asemenea competențe speciale există mai ales în „materie contractuală” și în „materie delictuală”. Pentru acțiunile care fac parte din prima categorie, articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia permite reclamantului să sesizeze instanța „locului de executare a obligației în cauză”. Pentru cele care fac parte din cea de a doua categorie, articolul 7 punctul 2 din acest regulament prevede că ele pot fi introduse în fața instanței de la „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

24. Opțiunea de competență oferită reclamantului variază astfel în funcție de calificarea acțiunii în discuție. Or, în speță, părțile din litigiul principal au poziții opuse cu privire la legătura acțiunii introduse de Wikingerhof cu una dintre categoriile menționate la punctul anterior. Succesul excepției de necompetență invocate de Booking.com depinde astfel de această calificare: în timp ce „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia, se poate afla în raza teritorială a instanței germane sesizate de reclamanta din litigiul principal²⁰, s-a stabilit, în apel, că nu aceasta este situația „locului de executare a obligației în cauză”, în sensul articolului 7 punctul 1 din acest regulament²¹.

25. Astfel cum observă instanța de trimitere, reiese din jurisprudența Curții că, în principiu, acțiunile în răspundere civilă întemeiate pe o încălcare a normelor dreptului concurenței aparțin „materie[i] delictual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia²².

18 A se vedea articolul 63 din Regulamentul Bruxelles Ia.

19 A se vedea articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia.

20 Subliniem că nu se solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea criteriului de competență prevăzut la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia. Ne vom limita să amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, expresia „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă” vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și pe cel unde s-a produs evenimentul cauzator al acestui prejudiciu. Astfel, atunci când cele două locuri nu coincid, pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri [a se vedea în special Hotărârea din 30 noiembrie 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, punctele 24 și 25), precum și Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punctul 25 și jurisprudența citată)]. În ceea ce privește acțiunile în răspundere întemeiate pe încălcările dreptului concurenței, locul evenimentului cauzator corespunde, în materie de înțelegere anticoncurențială, locului în care a fost definitiv încheiată această înțelegere [a se vedea Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctele 43-50)] și, în materie de abuz de poziție dominantă, locului în care exploatarea abuzivă este pusă în aplicare [a se vedea Hotărârea din 5 iulie 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punctul 52)]. În ceea ce privește locul materializării prejudiciului, jurisprudența Curții urmărește să se raporteze la piața afectată de comportamentul anticoncurențial, în cadrul căreia victima susține că a suferit un prejudiciu [a se vedea Hotărârea din 5 iulie 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punctele 37-43), și Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punctele 27-37)].

21 Nu se solicită Curții să se pronunțe nici cu privire la interpretarea acestui criteriu. Vom aminti pur și simplu că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, pentru a identifica „locul de executare a obligației în cauză”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul Bruxelles Ia, trebuie să se stabilească obligația care corespunde dreptului contractual pe care se întemeiază acțiunea reclamantului și să se aprecieze, în conformitate cu legea aplicabilă acestei obligații, locul în care aceasta a fost sau trebuie să fie executată [a se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 1976, Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133, punctul 13), și Hotărârea De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punctul 13)]. Un criteriu autonom al acestui „loc de executare” este însă prevăzut la articolul 7 punctul 1 litera (b) din regulamentul menționat pentru contractele de vânzare de mărfuri și contractele de prestare de servicii. În acest cadru, Curtea reține o definiție autonomă și factuală a locului de executare a contractului, cu includerea tuturor obligațiilor, dând o valoare preponderentă prevederilor sale [a se vedea în special Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (C-386/05, EU:C:2007:262), Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch (C-533/07, EU:C:2009:257), precum și Hotărârea din 25 februarie 2010, Car Trim (C-381/08, EU:C:2010:90)].

22 A se vedea în special Hotărârea din 23 octombrie 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 28), Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 43), precum și Hotărârea din 5 iulie 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punctul 51).

26. Cu toate acestea, acțiunea în discuție în prezenta cauză are ceva particular prin faptul că este introdusă între părțile contractante și că pretensele practici anticoncurențiale pe care Wikingerhof le reproșează Booking.com se materializează în raportul lor contractual, întrucât acestea ar consta în faptul că cea de a doua societate impune primei societăți, în cadrul raportului respectiv, condiții de tranzacționare inechitabile. De altfel, este posibil că unele sau chiar toate²³ aceste practici contestate să fie acoperite de prevederile condițiilor generale aplicabile contractului în discuție. Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă, în asemenea împrejurări, calificarea „contractuală” prevalează asupra calificării „delictuală”, în scopurile Regulamentului Bruxelles Ia.

27. Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) apreciază că trebuie să se răspundă negativ la această întrebare. La fel ca Wikingerhof și Comisia, împărtășim această opinie. Poziția contrară susținută de Booking.com și de guvernul ceh reflectă, în opinia noastră, incertitudinile care însoțesc, în jurisprudența Curții, frontiera care separă „materi[a] contractuală” de „materi[a] delictuală”. Astfel cum am indicat în introducerea acestor concluzii, prezenta cauză oferă Curții o bună ocazie de a face sinteza jurisprudenței respective și de a elimina aceste incertitudini. Prin urmare, vom aminti liniile fundamentale (secțiunea A) înainte de a examina în mod specific calificarea acțiunilor în răspundere civilă introduse între părțile contractante (secțiunea B). Vom dezvolta, în acest cadru, anumite reflecții trasate în Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley²⁴. În sfârșit, vom aplica ipotezei unei acțiuni în răspundere întemeiate pe o încălcare a normelor de drept al concurenței, precum cea introdusă în speță de Wikingerhof împotriva Booking.com (secțiunea C), cadrul de analiză care rezultă din jurisprudența menționată.

A. Liniile fundamentale ale jurisprudenței Curții referitoare la „materi[a] contractuală” și la „materi[a] delictuală”

28. Trebuie amintit, cu titlu introductiv, că Regulamentul Bruxelles Ia nu cuprinde o definiție a „materie[i] contractual[e]”, prevăzută la articolul 7 punctul 1 din acest regulament, sau a „materie[i] delictual[e]”, evocată la articolul 7 punctul 2. Totuși, conținutul acestor categorii este departe de a se impune în mod evident. Deși acestea reflectă noțiuni bine cunoscute de drept civil – „contract” și „delict” –, limitele acestor noțiuni variază de la un stat membru la altul. În plus, există divergențe semnificative între diferitele versiuni lingvistice ale regulamentului menționat cu privire la o dispoziție²⁵ și la cealaltă²⁶.

23 Wikingerhof și Booking.com nu sunt de acord cu privire la acest aspect. Vom reveni asupra aspectului respectiv în special în secțiunea C din prezentele concluzii.

24 C-603/17, EU:C:2019:65 (denumite în continuare „Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley”).

25 Termenii „materie contractuală”, utilizați în versiunea în limba franceză a Regulamentului Bruxelles Ia, căreia îi corespund în special versiunile în limbile spaniolă, italiană, portugheză, română, finlandeză și daneză ale acestui regulament, sunt relativ largi. În schimb, termenii versiunii în limba engleză („in matters relating to a contract”), din care se inspiră în special versiunile în limbile bulgară, croată, neerlandeză sau chiar suedeză, urmăresc să impună existența unui contract, considerând suficientă totodată o simplă legătură între acesta și acțiune. În ceea ce privește versiunea în limba germană, aceasta este în mod semnificativ mai precisă și, prin aceasta, mai exigentă decât celelalte („wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden”).

26 În special, versiunile în limbile germană, spaniolă, italiană, croată și română corespund versiunii în limba franceză. Versiunea în limba engleză („in matters relating to tort, delict or quasi-delict”) este apropiată de acestea. Versiunea în limba neerlandeză („ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad”) se referă în mod explicit la conceptul de obligații delictuale. Versiunea în limba portugheză („Em matéria extracontratual”) ar putea tinde să fie mai extinsă, din moment ce se referă la ansamblul obligațiilor necontractuale. În sfârșit, versiunile în limbile daneză („i sager om erstatning uden for kontrakt”), finlandeză („sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan”) și suedeză („om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden”) reflectă ideea de acțiune în reparație în lipsa unui contract.

29. În acest context, Curtea a statuat în mod repetat că „materi[a] contractuală” și „materi[a] delictuală”, în sensul Regulamentului Bruxelles Ia, constituie noțiuni autonome de drept al Uniunii, care trebuie interpretate prin referire în principal la sistemul și la obiectivele regulamentului menționat, pentru a se garanta aplicarea uniformă a normelor de competență prevăzute în toate statele membre²⁷. Legătura dintre o cerere și una sau alta dintre categorii nu depinde, așadar, în special de soluțiile prevăzute de dreptul intern al instanței sesizate (denumit „*lex fori*”).

30. În ceea ce privește *sistemul* Regulamentului Bruxelles Ia, Curtea a statuat în mod repetat că acesta se întemeiază pe regula generală de competență a instanțelor statului membru de la domiciliul pârâtului, prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din acest regulament, iar competențele speciale care figurează la articolul 7 constituie derogări de la această regulă generală care sunt, ca atare, de strictă interpretare²⁸.

31. În ceea ce privește *obiectivele* Regulamentului Bruxelles Ia, trebuie amintit că, în general, normele de competență prevăzute în acest regulament urmăresc să asigure securitatea juridică și, în acest cadru, să consolideze protecția juridică a persoanelor stabilite pe teritoriul statelor membre. Normele menționate trebuie să prezinte în acest scop un grad ridicat de previzibilitate: reclamantul trebuie să poată stabili cu ușurință instanțele în fața cărora poate introduce acțiunea, iar pârâtul le poate anticipa în mod rezonabil pe cele în fața cărora va putea fi acționat în justiție. În plus, aceste norme urmăresc să asigure o bună administrare a justiției²⁹.

32. Competențele speciale în „materie contractuală” și în „materie delictuală” prevăzute la articolul 7 punctul 1 și la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia urmăresc în mod specific un obiectiv de proximitate, care concretizează cele două imperative evocate la punctul anterior. În această privință, Curtea a statuat în mod repetat că opțiunea oferită reclamantului de aceste dispoziții a fost introdusă în considerarea existenței, în „materiile” pe care le vizează, a unei legături deosebit de strânse între o cerere și instanța care poate fi chemată să o soluționeze, pentru organizarea utilă a procesului³⁰. Astfel, în „materie contractuală”, se consideră că instanța „de la locul de executare a obligației în cauză” este cea mai adecvată să se pronunțe asupra cauzei, în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor. Acest lucru este valabil, în „materie delictuală”, în ceea ce privește instanța „de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”³¹. Existența acestei legături strânse asigură în același timp securitatea juridică, evitând posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe pe care el nu o putea prevedea în mod rezonabil.

33. În lumina acestor considerații generale, Curtea a stabilit, pe măsura constituirii jurisprudenței sale, definiții autonome ale „materie[i] contractual[e]” și „materie[i] delictual[e]”. Vom examina aceste definiții pe rând, în cele două subsecțiuni care urmează.

27 A se vedea, în ceea ce privește noțiunea de „materie contractuală”, în special Hotărârea din 22 martie 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punctele 9 și 10), precum și Hotărârea din 4 octombrie 2018, Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, punctul 38 și jurisprudența citată). A se vedea, în ceea ce privește noțiunea de „materie delictuală”, în special Hotărârea Kalfelis (punctele 15 și 16), precum și Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 25 și jurisprudența citată).

28 A se vedea în special Hotărârea Kalfelis (punctul 19), Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții (C-51/97, EU:C:1998:509, punctul 16), precum și Hotărârea din 4 octombrie 2018, Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, punctul 37).

29 A se vedea în special Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punctul 26), și Hotărârea din 10 aprilie 2003, Pugliese (C-437/00, EU:C:2003:219, punctul 16).

30 A se vedea considerentul (16) al Regulamentului Bruxelles Ia. A se vedea de asemenea în special Hotărârea din 6 octombrie 1976, Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133, punctul 13), Hotărârea din 20 februarie 1997, MSG (C-106/95, EU:C:1997:70, punctul 29), precum și Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 26).

31 A se vedea, în ceea ce privește articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punctele 30 și 31, precum și jurisprudența citată), și, în ceea ce privește articolul 7 punctul 2 din acest regulament, Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctele 26 și 27, precum și jurisprudența citată).

1. Definiția „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia

34. O primă încercare de definire a „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, a fost formulată de Curte în Hotărârea Handte, potrivit căreia această noțiune „nu poate fi interpretată în sensul că vizează o situație în care nu există niciun angajament asumat în mod liber de o parte față de cealaltă parte”³².

35. Curtea a consolidat această definiție în Hotărârea Engler³³. Pornind de la constatarea potrivit căreia identificarea unei obligații este indispensabilă pentru aplicarea articolului 7 punctul 1 menționat, întrucât competența judiciară în temeiul acestei dispoziții este stabilită în funcție de locul în care „obligația care stă la baza cererii” a fost sau trebuie să fie executată, Curtea a statuat că aplicarea dispoziției menționate „presupune determinarea unei obligații juridice liber consimțite de către o persoană în raport cu alta și pe care se întemeiază acțiunea reclamantului”³⁴.

36. Două condiții cumulative decurg din această definiție, în prezent constantă în jurisprudența Curții³⁵: o cerere face parte din „materie[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, în măsura în care (1) aceasta privește o „obligație contractuală”, înțeleasă ca fiind o „obligație juridică liber consimțită de către o persoană în raport cu alta”³⁶, iar (2) această cerere se întemeiază, mai specific, pe această „obligație”.

37. În ceea ce privește *prima condiție*, Curtea a precizat că „obligațiile contractuale” includ mai întâi obligațiile care își au originea³⁷ într-un contract³⁸, cu alte cuvinte, în esență, un acord de voință încheiat între două persoane³⁹. În continuare, Curtea a integrat în „materie contractuală”, prin analogie, relațiile care se apropie de contracte în măsura în care creează între persoanele vizate „legături strânse de același tip” ca și cele care se stabilesc între părți contractante. Aceasta este în special situația legăturilor dintre o asociație și membrii săi, precum și a celor dintre membrii asociației între ei⁴⁰, a raporturilor dintre acționarii unei societăți, precum și a celor dintre acționari și societatea pe care o creează⁴¹, a relației dintre administrator și societatea pe care o conduce, astfel cum este prevăzută în dreptul societăților⁴², sau chiar a obligațiilor pe care coproprietarii unui imobil și le asumă, conform legii, față de asociația de proprietari⁴³. În sfârșit, din moment ce aplicarea articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia „nu impune încheierea unui contract”, ci doar „identificarea

32 Hotărârea Handte (punctul 15).

33 Hotărârea din 20 ianuarie 2005 (C-27/02, EU:C:2005:33).

34 Hotărârea din 20 ianuarie 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punctele 45 și 51).

35 A se vedea în special Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 39), precum și Hotărârea din 5 decembrie 2019, Ordre des avocats du barreau de Dinant (C-421/18, EU:C:2019:1053, punctele 25 și 26).

36 Curtea a transpus această definiție în Regulamentul Roma I, în conformitate cu obiectivul de concordanță în interpretarea Regulamentelor Bruxelles Ia, Roma I și Roma II (a se vedea punctul 5 din prezentele concluzii). Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, noțiunea de „obligație contractuală”, în sensul Regulamentului Roma I, desemnează o „obligație juridică liber consimțită de către o persoană față de o altă persoană”. A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, ERGO Insurance și Gjensidige Baltic (C-359/14 și C-475/14, EU:C:2016:40, punctul 44).

37 În opinia noastră, prin această formulare, Curtea avea în vedere obligațiile care se impun *ca urmare a unui contract*. Astfel, obligațiile contractuale sunt atât cele stipulate de părți în contract, cât și cele impuse de lege, cu titlu supletiv sau imperativ, pentru acest tip de contract. În orice ipoteză, obligațiile contractuale își au *originea primă* în lege, din moment ce au efect obligatoriu între părți doar în măsura în care se prevede prin lege [a se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (nota 50)].

38 A se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punctele 14 și 16), Hotărârea din 15 iunie 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punctul 30), precum și Hotărârea din 7 martie 2018, fliightright și alții (C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctul 59). Toate obligațiile care decurg dintr-un contract trebuie să fie considerate „liber consimțite”, fără să fie necesar ca debitorul să fi consimțit individual la fiecare dintre ele. Acceptând să contracteze, părțile acceptă toate obligațiile care se impun ca urmare a angajamentului lor.

39 A se vedea în special Hotărârea din 11 iulie 2002, Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, punctul 49). Recent, Curtea a asimilat unui contract o „relație contractuală tacită” [a se vedea Hotărârea din 14 iulie 2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, punctele 24-27)].

40 A se vedea Hotărârea din 22 martie 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punctul 13).

41 A se vedea Hotărârea din 10 martie 1992, Powell Duffryn (C-214/89, EU:C:1992:115, punctul 16).

42 A se vedea Hotărârea din 10 septembrie 2015, Holterman Ferho Exploitatie și alții (C-47/14, EU:C:2015:574, punctele 53 și 54).

43 A se vedea Hotărârea din 8 mai 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, punctele 27-29).

unei obligații”⁴⁴, Curtea a statuat că „materi[a] contractuală” include și obligațiile care se impun nu ca urmare a unui asemenea acord de voință, ci ca urmare a unui angajament unilateral voluntar al unei persoane în raport cu o altă persoană. Aceasta este în special situația promisiunii de câștig făcute de un profesionist față de un consumator⁴⁵ și a obligațiilor avalistului unui bilet la ordin față de beneficiarul acestui bilet⁴⁶.

38. Pe scurt, Curtea reține o interpretare „flexibilă” a noțiunii de „obligație contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia⁴⁷. Această constatare ar putea surprinde la prima vedere, având în vedere jurisprudența constantă potrivit căreia această dispoziție trebuie să fie de strictă interpretare. În realitate, în opinia noastră, această cerință de strictă interpretare interzice Curții exclusiv să renunțe la termenii clari ai dispoziției menționate și să îi dea un sens mai extins decât cel impus de obiectivul său⁴⁸. Așadar, este posibilă și, în viziunea noastră, justificată interpretarea categoriei reprezentate de „materi[a] contractuală” astfel încât să includă în categoria respectivă instituții vecine contractelor, dintr-o preocupare pentru buna administrare a contenciosului internațional⁴⁹.

39. În ceea ce privește *a doua condiție*, din jurisprudența Curții reiese că o cerere nu intră sub incidența „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, pentru simplul motiv că aceasta privește, de aproape sau de departe, o „obligație contractuală”. În plus, este necesar și ca această cerere să aibă ca temei o asemenea obligație. Prin urmare, aplicarea dispoziției menționate depinde, astfel cum a statuat Curtea recent, de „cauza acțiunii”⁵⁰. Cu alte cuvinte, reclamantul trebuie să invoce o asemenea obligație pentru a-și justifica cererea menționată⁵¹.

40. Prin condiția respectivă, Curtea rezervă în mod întemeiat, în opinia noastră, aplicarea normei de competență în „materie contractuală” prevăzute la articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia în cazul cererilor care sunt de natură contractuală, cu alte cuvinte al celor care ridică, pe fond, în principal chestiuni de drept al contractelor⁵² – sau, astfel spus, chestiuni care intră în domeniul legii contractului (denumită „*lex contractus*”), în sensul Regulamentului Roma I⁵³. Curtea asigură astfel ca instanța competentă în materie contractuală, în acord cu obiectivul de proximitate care stă la baza

44 A se vedea în special Hotărârea din 17 septembrie 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punctul 22), și Hotărârea din 8 mai 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, punctul 23).

45 A se vedea Hotărârea din 20 ianuarie 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punctul 53).

46 A se vedea Hotărârea din 14 martie 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, punctele 48 și 49).

47 A se vedea în acest sens Hotărârea din 20 ianuarie 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punctul 48).

48 A se vedea prin analogie Hotărârea din 14 decembrie 1977, Sanders (73/77, EU:C:1977:208, punctele 17 și 18), și Hotărârea din 26 martie 1992, Reichert și Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punctul 25). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Gabriel (C-96/00, EU:C:2001:690, punctele 44-46).

49 A se vedea în același sens Minois, M., *Recherche sur la qualification en droit international privé des obligations*, LGDJ, Paris, 2020, p. 174-180.

50 Hotărârea din 7 martie 2018, flightright și alții (C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctul 61), Hotărârea din 4 octombrie 2018, Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, punctul 48), precum și Hotărârea din 26 martie 2020, Primera Air Scandinavia (C-215/18, EU:C:2020:235, punctul 44).

51 A se vedea în acest sens Hotărârea din 8 martie 1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punctele 12 și 13). Această idee este exprimată în diferite moduri în Hotărârea din 6 octombrie 1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134): „obligația contractuală care stă la baza acțiunii” (punctul 11), „obligație [...] care corespunde dreptului contractual pe care se întemeiază acțiunea reclamantului” (punctul 13) sau chiar „obligația [...] care corespunde dreptului contractual care este invocat pentru justificarea cererii” (punctul 15 și dispozitivul). A se vedea și Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauzele conexe flightright și alții (C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2017:787, punctul 54).

52 A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Mayras prezentate în cauza Industrie Tessili Italiana Como (12/76, nepublicate, EU:C:1976:119) și Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punctul 44). Dat fiind că articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia nu se aplică doar contractelor, avem în vedere prin acesta toate normele de drept care impun obligații ca urmare a unui angajament voluntar al unei persoane față de altă persoană.

53 De altfel, articolul 12 din Regulamentul Roma I conține o enumerare neexhaustivă a aspectelor care țin de *lex contractus*, care furnizează, în opinia noastră, indicații pertinente pentru a stabili dacă o cerere face parte din „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia. A se vedea prin analogie Hotărârea din 8 martie 1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punctul 15).

acestei dispoziții, să se pronunțe în esență asupra unor chestiuni asemănătoare⁵⁴. În mod fundamental, Curtea garantează coerența internă a „materie[i] contractual[e]”, astfel cum este avută în vedere, în ceea ce privește normele de competență, la acest articol 7 punctul 1 și, pentru conflictele de legi, în Regulamentul Roma I⁵⁵.

41. În mod concret, îndeplinesc aceste două condiții și se circumscriu, în consecință, „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 menționat, în special acțiunile în executare silită a unei „obligații contractuale”⁵⁶ sau acțiunile în răspundere civilă sau în rezoluțiune pentru neexecutarea unei asemenea obligații⁵⁷. În toate aceste ipoteze, obligația în discuție corespunde unui „drept contractual” care justifică acțiunea reclamantului. Stabilirea temeiniciei acesteia implică, pentru instanța sesizată, soluționarea în esență a unor aspecte de ordin contractual – precum cele privind conținutul obligației în cauză, modul în care aceasta trebuia să fie executată, consecințele neexecutării sale etc.⁵⁸. Se încadrează în „materie[a] contractuală” și acțiunile în declararea nulității unui contract, din moment ce o asemenea acțiune se întemeiază pe încălcarea normelor de încheiere a sa și presupune ca instanța să se pronunțe cu privire la validitatea „obligațiilor contractuale” care decurg din aceasta⁵⁹. Trimitem cititorul care dorește mai multe detalii referitoare la „materie[a] contractuală” la ampla doctrină cu privire la acest subiect⁶⁰.

2. Definiția „materie[i] delictual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia

42. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, rezultată din Hotărârea Kalfelis, noțiunea de „materie delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia, cuprinde „orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu decurge din «materie[a] contractuală»”, în sensul articolului 7 punctul 1 din acest regulament⁶¹.

43. Două condiții cumulative rezultă din această definiție: una pozitivă, potrivit căreia cererea trebuie să pună în discuție răspunderea civilă a pârâtului, iar cealaltă negativă, potrivit căreia această cerere nu trebuie să decurgă din „materie[a] contractuală”.

54 Aceasta nu înseamnă că instanța competentă în materie contractuală va aplica în mod obligatoriu propriul drept. Astfel, instanța competentă în temeiul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia nu coincide neapărat cu legea desemnată în temeiul dispozițiilor Regulamentului Roma I. Aceasta nu înseamnă nici că instanța competentă în materie contractuală va aplica neapărat fondului dreptul contractelor pentru a soluționa problemele ridicate în fața sa. Astfel, o problemă considerată „contractuală”, în sensul instrumentelor de drept internațional privat al Uniunii, ar putea fi considerată, în dreptul material aplicabil, ca fiind de natură delictuală etc.

55 A se vedea în același sens Minois, M., *op. cit.*, p. 174 și 180-186. Deși domeniul de aplicare material al articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia corespunde astfel celui al Regulamentului Roma I, coincidența nu este perfectă. De exemplu, în timp ce articolul 7 punctul 1 menționat se aplică anumitor acțiuni care țin de dreptul societăților (a se vedea jurisprudența citată la notele 41 și 42 din prezentele concluzii), articolul 1 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul Roma I exclude din domeniul său de aplicare aspectele care țin de acest drept.

56 A se vedea de exemplu cererile în discuție în cauzele care au determinat pronunțarea Hotărârii din 15 ianuarie 1987, Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, punctele 2 și 18), a Hotărârii din 8 martie 1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punctul 12), precum și a Hotărârii din 29 iunie 1994, Custom Made Commercial (C-288/92, EU:C:1994:268, punctele 2 și 11).

57 A se vedea de exemplu cererile în discuție în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 6 octombrie 1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punctele 3 și 14), și a Hotărârii din 8 martie 1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punctul 13).

58 A se vedea în această privință articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Regulamentul Roma I.

59 A se vedea Hotărârea din 20 aprilie 2016, Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, punctele 54 și 58). În această privință, din articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul Roma I reiese că problema existenței și cea a validității contractului sunt determinate de *lex contractus*.

60 A se vedea, printre altele, Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, LGDJ, Paris, a 4-a ediție, 2010, p. 165-177, Briggs, A., *Civil Jurisdiction and Judgments*, Informa Law, Oxon, 2015, a 6-a ediție, p. 209-220, Niboyet, M.-L., și Geouffre de la Pradelle, G., *Droit international privé*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, a 5-a ediție, 2015, p. 346 și 347, Calster (van), G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, Bloomsbury, 2016, p. 136-139; Magnus, U., și Mankowski, P., *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Otto Schmidt, Köln, 2016, p. 162-189, Hartley, T., *Civil Jurisdiction and Judgments in Europe – The Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Choice of Court Convention*, Oxford University Press, Oxford, 2017, p. 107-114, precum și Minois, M., *op. cit.*

61 A se vedea în special Hotărârea Kalfelis (punctul 18), Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punctul 36), precum și Hotărârea din 12 septembrie 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punctul 19).

44. *Prima condiție* privește obiectul cererii. Aceasta trebuie, în principiu, să îl constrângă în justiție pe pârât să pună capăt unui comportament de natură să genereze un prejudiciu – ipoteza unei cereri de încetare precum cea introdusă de Wikingerhof în speță – sau să îl repare în cazul în care s-a produs – ipoteza unei cereri de despăgubiri⁶².

45. Totuși, Curtea reține și în acest caz o interpretare „flexibilă” a acestei condiții. Astfel, o acțiune în constatare, prin care reclamantul urmărește constatarea în justiție a încălcării unei obligații legale de către pârât, sau o acțiune în constatare negativă, prin care reclamantul urmărește constatarea faptului că nu a săvârșit acte sau omisiuni care să implice răspunderea sa delictuală în raport cu pârâtul, poate intra de asemenea sub incidența articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia⁶³.

46. *A doua condiție* este, în opinia noastră, reflecția celei stabilite de Curte în cadrul jurisprudenței sale referitoare la „materi[a] contractuală”. Trebuie să se stabilească, și în acest caz, cauza cererii în răspundere. Pentru a se circumscrie „materie[i] contractual[e]”, această cerere trebuie să se întemeieze nu pe o „obligație juridică liber consimțită”, ci pe o „obligație delictuală”, cu alte cuvinte o obligație involuntară, care există fără ca pârâtul să fi avut intenția de a-și asuma vreun angajament față de reclamant și care decurge dintr-o faptă prejudiciabilă care constă în încălcarea unei obligații generale impuse prin lege tuturor⁶⁴. Prin această condiție, Curtea asigură, în acord cu obiectivul de proximitate care stă la baza articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia, că instanța competentă să judece delictul se pronunță numai asupra cererilor de natură delictuală, și anume asupra celor care ridică în principal, pe fond, probleme aferente normelor de drept care prevăd astfel de obligații. Ea garantează de asemenea coerența internă a „materie[i] delictual[e]”, astfel cum este avută în vedere, în ceea ce privește normele de competență, la acest articol 7 punctul 2 și, pentru conflictele de legi, în Regulamentul Roma II⁶⁵.

47. Prin urmare, nu se poate considera, după cum s-a scris uneori, că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia constituie o dispoziție pur reziduală care absoarbe toate cererile care nu se circumscriu „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din acest regulament. Există, dimpotrivă, cereri care nu intră sub incidența niciuneia dintre aceste două dispoziții, pentru motivul că se întemeiază pe obligații care nu sunt nici „contractuale”, nici „delictuale”⁶⁶.

62 A se vedea în special Hotărârea din 26 martie 1992, Reichert și Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punctele 19 și 20), Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punctul 41), precum și Hotărârea din 12 septembrie 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punctul 21).

63 A se vedea Hotărârea din 5 februarie 2004, DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, punctele 19-28), și, respectiv, Hotărârea din 25 octombrie 2012, Folien Fischer și Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punctele 41-54).

64 A se vedea în acest sens Hotărârea din 17 septembrie 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punctele 25 și 27), Hotărârea din 18 iulie 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctele 35-38), precum și Hotărârea din 21 aprilie 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, punctele 37 și 50). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punctul 59).

65 Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, o „obligație necontractuală”, în sensul Regulamentului Roma II, este o obligație care își are sursa într-o faptă ilicită, într-o îmbogățire fără justă cauză, într-o gestiune de afaceri sau într-o „culpa in contrahendo” [a se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, ERGO Insurance și Gjensidige Baltic (C-359/14 și C-475/14, EU:C:2016:40, punctele 45 și 46)]. Subliniem însă că, deși „obligațiile delictuale” care intră sub incidența articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia constituie esența Regulamentului Roma II, acesta din urmă are totuși un domeniu de aplicare mai larg, întrucât acoperă nu numai obligațiile necontractuale rezultate dintr-o faptă ilicită, ci și pe cele rezultate din cvasicontracte, precum îmbogățirea fără justă cauză sau gestiunea de afaceri [a se vedea articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul Roma II].

66 A se vedea Concluziile avocatului general Gulmann prezentate în cauza Reichert și Kockler (C-261/90, nepublicate, EU:C:1992:78, Rep., p. 2169), Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punctele 55 și 57), precum și Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, punctul 98). Astfel cum a arătat Wikingerhof, aceasta este, în opinia noastră, situația unei cereri în restituire întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză, atunci când aceasta nu decurge din nulitatea unui contract [a se vedea Hotărârea din 20 aprilie 2016, Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, punctul 55)], întrucât o asemenea cerere se întemeiază pe o obligație care nu decurge dintr-o faptă prejudiciabilă [a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:225, punctele 54-75)].

48. În rest, Curtea a statuat că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia include o mare diversitate de tipuri de răspundere⁶⁷ – pentru culpă, fără culpă etc. Pe lângă acțiunile în răspundere civilă pentru o încălcare a dreptului concurenței, evocate deja, sunt acoperite în special cererile în răspundere pentru concurență neloială⁶⁸, încălcarea unui drept de proprietate intelectuală⁶⁹ sau chiar pentru prejudiciile cauzate de produsele defectuoase⁷⁰. Trimitem și aici cititorul care dorește mai multe detalii referitoare la „materi[a] contractuală” la ampla doctrină cu privire la acest subiect⁷¹.

B. Calificarea acțiunilor în răspundere civilă introduse între părți contractante, în scopurile Regulamentului Bruxelles Ia

49. Din considerațiile care precedă reiese că anumite cereri în răspundere civilă intră sub incidența „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, iar altele, sub incidența „materie[i] delictual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 2 din acest regulament. Reiese de asemenea că, pe plan teoretic, legătura unei asemenea cereri cu una sau alta dintre aceste categorii depinde de cauza sa, înțeleasă ca fiind obligația pe care se întemeiază cererea respectivă. În cazul în care această obligație se impune ca urmare a unui contract sau a unei alte forme de angajament voluntar al unei persoanei față de o alta, cererea este „contractuală”. În cazul în care, în schimb, obligația în cauză rezultă din încălcarea unei îndatoriri impuse de lege tuturor, independent de orice angajament voluntar, cererea este „delictuală”⁷².

50. Acestea fiind precizate, atunci când două persoane sunt legate printr-un contract și una dintre ele formulează o cerere în răspundere civilă împotriva celeilalte, se poate dovedi a fi delicat, în practică, să se distingă între „materie contractuală” și „materie delictuală”.

51. În această privință, o asemenea cerere nu este neapărat „contractuală” în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia⁷³. Pot exista și cereri „delictuale” între părțile contractante. Este ușor de conceput acest lucru dacă ne gândim la cereri de reparație care sunt complet străine de contractul încheiat între părți⁷⁴, pentru care aplicarea articolului 7 punctul 2 din acest regulament se impune în mod vădit.

52. Lucrurile sunt mai puțin evidente atunci când, astfel cum este cazul în cauza principală, cererea prezintă o anumită legătură cu contractul, în special pentru că se raportează la o faptă prejudiciabilă cauzată cu ocazia executării sale. În acest context, este posibil în special ca fapta prejudiciabilă invocată să constituie în același timp neexecutarea unei „obligații contractuale” și încălcarea unei îndatoriri impuse de lege tuturor. Există atunci un concurs al tipurilor de răspundere – sau, altfel spus, un concurs al obligațiilor „contractuală” și „delictuală”, care pot constitui fiecare cauza cererii⁷⁵.

67 Hotărârea din 30 noiembrie 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, punctul 18).

68 A se vedea în special Hotărârea din 21 decembrie 2016, Concurrence (C-618/15, EU:C:2016:976), și articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma II.

69 A se vedea în special, în materia drepturilor de autor, Hotărârea din 22 ianuarie 2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28), și Hotărârea din 3 aprilie 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215), precum și articolul 8 din Regulamentul Roma II.

70 A se vedea în special Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475), și articolul 5 din Regulamentul Roma II.

71 A se vedea, printre altele, Gaudemet-Tallon, H., *op. cit.*, p. 217-219, Briggs, A., *op. cit.*, p. 238-250, Calster (van), G., *op. cit.*, p. 144-147, Magnus, U., și Mankowski, P., *op. cit.*, p. 262-276, precum și Hartley, T., *op. cit.*, p. 125 și 126.

72 A se vedea Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Handte (C-26/91, nepublicate, EU:C:1992:176, punctul 16) și Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 67).

73 A se vedea în acest sens Hotărârea Brogsitter (punctul 23).

74 De exemplu, în cazul în care un bancher și clientul său locuiesc în același imobil, iar primul îl acționează în justiție pe cel de al doilea pentru probleme neobișnuite de vecinătate.

75 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 68).

53. Numărul de situații în care aceeași faptă prejudiciabilă poate conduce la o asemenea suprapunere variază în funcție de sistemele de drept naționale, după maniera în care concep răspunderea contractuală și răspunderea delictuală⁷⁶. Cu toate acestea, acțiunile în răspundere civilă evocate la punctul 48 din prezentele concluzii – încălcarea dreptului concurenței, fapte care țin de concurența neloyală, prejudicii cauzate de produsele defectuoase, încălcarea a unui drept de proprietate intelectuală – sunt susceptibile, atunci când sunt introduse între părți contractante, să se înscrie în contextul unui asemenea concurs de răspunderi.

54. De exemplu, refuzul de vânzare al unui furnizor față de distribuitorul său ar putea constitui nu numai un abuz de poziție dominantă, ci și o încălcare a obligațiilor care decurg din contractul-cadru al acestora, astfel cum a indicat Wikingerhof în mod corect. Acest lucru ar fi valabil și într-o situație în care furnizorul ar favoriza propria rețea în defavoarea distribuitorului, fiind posibil ca acest comportament să constituie în același timp o încălcare contractuală, un asemenea abuz sau chiar un act de concurență neloyală⁷⁷. Pe de altă parte, defectul unui produs vândut de producătorul său care ar cauza un prejudiciu cumpărătorului ar putea ține atât de răspunderea delictuală – în cadrul încălcării unei obligații legale în materia securității produselor –, cât și de răspunderea contractuală – în cadrul încălcării obligației contractuale de a livra un produs conform sau a unei obligații contractuale de securitate. În sfârșit, atunci când titularul unui contract de licență privind utilizarea unei opere protejate prin dreptul de autor depășește limitele acestei licențe, fapta prejudiciabilă respectivă poate constitui în același timp o faptă ilicită de contrafacere – întrucât licențiatul încalcă drepturile exclusive ale cocontractantului său – și o încălcare a acestui contract⁷⁸.

55. În fața unor asemenea suprapuneri a tipurilor de răspundere, anumite sisteme juridice naționale, printre care dreptul englez și dreptul german, lasă reclamantului posibilitatea de a-și întemeia cererea pe răspunderea delictuală sau pe răspunderea contractuală, în funcție de ceea ce este cel mai conform cu interesele sale⁷⁹, și chiar de a „cumula” cererile având la bază aceste două temeuri⁸⁰.

56. În schimb, alte sisteme juridice, printre care dreptul francez și dreptul belgian, prevăd un principiu de repartizare a răspunderii, numit al „necumulării”, care nu lasă reclamantului posibilitatea de a alege: acesta nu își poate întemeia cererea pe răspunderea delictuală atunci când fapta prejudiciabilă invocată constituie de asemenea neexecutarea unei obligații contractuale. Cu alte cuvinte, în aceste sisteme, „contractualul primează față de delictual”⁸¹.

76 Astfel, nu toate sistemele naționale prevăd același domeniu de aplicare pentru răspunderea contractuală și răspunderea delictuală, astfel încât suprapunerile între aceste două tipuri de răspundere nu se prezintă cu aceeași frecvență. Aceste posibile suprapuneri sunt deosebit de numeroase, de exemplu, în dreptul francez. Pe de o parte, răspunderea contractuală este concepută în sens larg din moment ce, printre altele, jurisprudența Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) urmărește să integreze în contracte obligații de securitate și de informare, care reprezintă expresia obligațiilor generale impuse de lege, precum și a obligațiilor deduse din cerința executării cu bună-credință a convențiilor. Pe de altă parte, răspunderea delictuală are de asemenea un caracter deschis, întrucât normele în materie au vocația de a cuprinde toate faptele prejudiciabile care se pot produce în viața socială. A se vedea cu privire la acest subiect Ancel, P., „Le concours de la responsabilité délictuelle et de la responsabilité contractuelle”, *Responsabilité civile et assurances*, nr. 2, februarie 2012, dosar 8, punctele 2-11.

77 A se vedea cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 24 octombrie 2018, Apple Sales International și alții (C-595/17, EU:C:2018:854).

78 A se vedea cauzele în care s-au pronunțat Hotărârile din 18 aprilie 2013, Comisia/Systran și Systran Luxembourg (C-103/11 P, EU:C:2013:245), Hotărârea din 3 aprilie 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215), precum și Hotărârea din 18 decembrie 2019, IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099).

79 În dreptul material al statelor membre, răspunderea contractuală și răspunderea delictuală pot fi supuse unor regimuri diferite în ceea ce privește sarcina probei, condițiile reparației, prescripția etc. Prin urmare, poate fi în interesul reclamantului să aleagă o cale sau alta. A se vedea în special Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurler (nota 51).

80 A se vedea, în ceea ce privește dreptul englez, Fentiman, R., *International Commercial Litigation*, Oxford University Press, Oxford, a 2-a ediție, 2015, p. 177, 178 și 279. Un astfel de cumul nu dă dreptul la o dublă reparație pentru același prejudiciu. În schimb, reclamantului îi cresc șansele de a obține despăgubirea solicitată.

81 A se vedea Hotărârea din 18 decembrie 2019, IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099, punctul 23), precum și Gout, O., „Le cumul des responsabilités contractuelle et extracontractuelle en droit belge et en droit français: de la genèse des règles aux perspectives d'évolution”, în Van den Haute, E., *Le droit des obligations dans les jurisprudences française et belge*, Bruylant, Bruxelles, 2013, p. 123-146.

57. În cadrul Regulamentului Bruxelles Ia, trebuie să se stabilească dacă și, după caz, în ce măsură alegerea reclamantului de a invoca, pentru aceeași faptă prejudiciabilă, răspunderea delictuală și/sau răspunderea contractuală a cocontractantului său exercită o influență asupra normei de competență aplicabile⁸². În această privință, vom aminti soluțiile adoptate de Curte până în prezent în jurisprudența sa (subsecțiunea 1) înainte de a examina interpretarea care, în opinia noastră, se impune în materie (subsecțiunile 2 și 3).

1. Soluțiile adoptate de Curte până în prezent

58. Curtea a abordat pentru prima dată problema în Hotărârea Kalfelis. În cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, un particular a introdus o acțiune împotriva băncii sale pentru a obține repararea prejudiciului pe care l-a suferit în cadrul unor operațiuni bursiere și a formulat în acest scop cereri cumulative întemeiate pe diferite norme de drept german, unele aferente răspunderii contractuale, altele răspunderii delictuale și, în sfârșit, altele aferente îmbogățirii fără justă cauză – de ordin cvasicontractual. Se ridică în special problema dacă instanța competentă în temeiul articolului 5 punctul 3 din Convenția de la Bruxelles – devenit articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia – să se pronunțe asupra cererilor întemeiate pe răspunderea delictuală era de asemenea competentă, cu titlu accesoriu, în ceea ce privește cererile având la bază temeuri contractuale și cvasicontractuale.

59. În concluzii, avocatul general Darmon propusese ca norma de competență în „materie contractuală” să canalizeze întreaga acțiune, inclusiv cererile având la bază temeuri juridice delictuale sau cvasicontractuale, pentru a raționaliza competența și pentru a centraliza litigiul în fața instanței competente în materie contractuală, care era, potrivit avocatului general, cea mai în măsură să sesizeze contextul său și toate implicațiile sale contencioase⁸³.

60. Curtea nu a urmat, cu privire la acest aspect, concluziile avocatului său general. Desigur, Curtea a statuat, astfel cum am arătat la punctul 42 din prezentele concluzii, că noțiunea de „materie delictuală” cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu decurge din „materi[a] contractuală”. Cu toate acestea, Curtea a precizat imediat, invocând caracterul derogatoriu al normelor de competență speciale, „că o instanță competentă, în temeiul [articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia], să judece elementul unei [acțiuni] care are un temei delictual nu este competentă să judece alte elemente ale aceleiași [acțiuni] care au la bază temeuri nedelictuale”⁸⁴.

61. În pofida caracterului oarecum ambiguu al acestui răspuns, Curtea nu intenționa, în Hotărârea Kalfelis, să indice că articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia primează în raport cu articolul 7 punctul 2 din acesta. Dimpotrivă, Curtea a considerat că o acțiune în răspundere referitoare la aceeași faptă prejudiciabilă poate intra în sfera de competență a instanței competente în materie contractuală și/sau a instanței competente în materie delictuală în funcție de temeuri juridice invocate de reclamant, cu alte cuvinte de normele de drept material invocate de acesta în cererea introductivă. Astfel, atunci când cereri cumulative sunt formulate în cadrul aceleiași acțiuni, trebuie să se încadreze în „materi[a] contractuală” sau în „materi[a] delictuală” nu acțiunea în ansamblu, ci fiecare dintre aceste cereri în funcție de temeiul său – nefiind posibil ca aceeași cerere

82 Aceeași problemă se ridică, în cadrul Regulamentelor Roma I și Roma II, pentru stabilirea legii aplicabile, întrucât aceste regulamente prevăd criterii de legătură diferite după cum o obligație este „contractuală”, în sensul primului regulament, sau „necontractuală”, în sensul celui de al doilea.

83 A se vedea Concluziile avocatului general Darmon prezentate în cauza Kalfelis (189/87, nepublicate, EU:C:1988:312, punctele 25-30).

84 Hotărârea Kalfelis (punctul 19). Reiese în mod incontestabil, în opinia noastră, din raționamentul urmat de Curte că situația contrară este de asemenea adevărată: instanța competentă, în temeiul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, să soluționeze pretenții „contractuale” nu este competentă să soluționeze pretenții accesorii care se întemeiază pe temeuri necontractuale.

sau același temei să facă parte din două categorii în același timp⁸⁵. În acest cadru, instanța contractului este competentă să judece cererile care au la bază temeuri contractuale, în timp ce instanța delictului este competentă să judece cererile care au la bază temeiurile delictuale. Pe de altă parte, niciuna dintre aceste instanțe nu dispune de o competență accesorie pentru a judeca ceea ce nu ține de „materia” sa⁸⁶.

62. Subliniem că nu este vorba despre reținerea, în sensul Regulamentului Bruxelles Ia, a calificării date normelor de drept material invocate de reclamant în dreptul național din care provin. De altfel, în stadiul competenței, legea aplicabilă nu a fost încă determinată de instanța sesizată. Prin urmare, nu este cert că cererea se soluționează în raport cu acele norme. Normele materiale invocate în susținerea unei cereri furnizează însă indicațiile necesare pentru identificarea caracteristicilor „obligăției”, în sensul autonom al termenului, menționată de reclamant. Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 49 din prezentele concluzii, această „obligăție” este cea care, în raport cu caracteristicile sale, trebuie să fie calificată, în conformitate cu criteriile stabilite de Curte în jurisprudența sa, drept „contractuală” sau „delictuală” și care determină astfel norma de competență aplicabilă acestei cereri⁸⁷. Atunci când reclamantul formulează cumulativ cereri care se întemeiază pe norme de drept material de natură diferită, el se prevaluează eventual de aceste două tipuri de obligații⁸⁸, care sunt de competența unor instanțe diferite.

63. Pe scurt, competența judiciară, în temeiul Regulamentului Bruxelles Ia, de a judeca o cerere de răspundere formulată între părțile contractante poate varia în funcție de normele de drept material invocate de reclamant. Observăm de altfel că, în Hotărârea Melzer⁸⁹, care privea o cerere similară, Curtea a urmat această abordare. În hotărârea amintită, ea s-a limitat să interpreteze norma de competență în „materie delictuală”, după cum i-o cerea instanța națională, fără a o examina pe cea în „materie contractuală”, invocată de pârât, pentru motivul că cererea în cauză „se întemeia[a] numai pe dreptul răspunderii delictuale”⁹⁰.

64. În aceste condiții, Curtea a reexaminat această problematică în Hotărârea Brogsitter. În cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, un vânzător de ceasuri, cu domiciliul în Germania, încheiase un contract cu un maestru ceasornicar, domiciliat la acel moment în Franța, cu privire la dezvoltarea unor mecanisme de ceasornicărie destinate comercializării de către primul. În paralel cu activitatea desfășurată pentru vânzător, maestrul ceasornicar dezvoltase alte mecanisme de ceasornicărie pe care le comercializase în nume propriu. Apreciind că această activitate paralelă încălca o obligație de exclusivitate care decurgea din contract, vânzătorul îl chemase în judecată pe cocontractantul său în fața unei instanțe germane. În acest cadru, vânzătorul solicitase încetarea activităților în litigiu,

85 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 74), Hess, B., Pfeiffer, T., și Schlosser, P, *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*, JLS/C4/2005/03, 2007, punctul 192, precum și Zogg, S., „Accumulation of Contractual and Tortious Causes of Action Under the Judgments Regulation”, în *Journal of Private International Law*, 2013, vol. 9, nr. 1, p. 39-76, în special p. 42 și 43.

86 Vom reveni asupra chestiunii competenței accesorii la punctul 112 și următoarele din prezentele concluzii.

87 Astfel, o obligație nu există într-un vid juridic. Această obligație rezultă dintr-o situație de fapt care determină, în temeiul unuia sau mai multor drepturi, anumite consecințe juridice. Situația de fapt în cauză și consecințele juridice pe care le determină pot fi interpretate cu dificultate independent de normele de drept vizate, iar o examinare a acestor norme permite identificarea naturii obligației în discuție. A se vedea House of Lords (Curtea Supremă, Regatul Unit) (Lord Millet), *Agnew v Länsförsäkringsbolagens AB*, [2001] 1 AC 223, § 264, Bollée, S., „La responsabilité extracontractuelle du cocontractant en droit international privé”, în d’Avout, L., Bureau, D., Muir-Watt, H., *Mélanges en l’honneur du professeur Bernard Audit – Les relations privées internationales*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 2014, p. 119-135, în special p. 132 și 133, Scott, A., „The Scope of «Non-Contractual Obligations»”, în Ahern, J., Binchy, W., *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, p. 57-83, în special p. 58-62, precum și Minois, M., *op. cit.*, p. 129 și 130. Curtea aplică frecvent o asemenea metodă, pe baza normelor materiale invocate pentru a determina caracteristicile obligației care trebuie calificată. A se vedea în special Hotărârea din 26 martie 1992, Reichert și Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punctele 17-19), Hotărârea din 18 iulie 2013, ÓFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctele 35 și 36), precum și Hotărârea din 21 aprilie 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, punctele 27 și 37).

88 În mod similar, în domeniul conflictelor de legi, același fapt prejudiciabil poate fi interpretat din perspectiva a două obligații diferite, una „contractuală”, în sensul Regulamentului Roma I, și alta „necontractuală”, în sensul Regulamentului Roma II.

89 Hotărârea din 16 mai 2013 (C-228/11, EU:C:2013:305).

90 Hotărârea din 16 mai 2013, Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 21). A se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 3 aprilie 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punctele 16-21), și Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 43). A se vedea de asemenea, la nivel național, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție), 27 mai 2008, [2009] IPRax, p. 150 și 151, precum și Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța), Camera întâi civilă, 26 octombrie 2011, nr. 10-17.026.

precum și acordarea de daune interese, formulând cereri întemeiate, în mod cumulativ, pe răspunderea contractuală și pe răspunderea delictuală, mai precis pe normele dreptului german în materie de concurență neloială și de răspundere subiectivă. Ezitând să împartă litigiul în funcție de temeiurile juridice invocate de reclamant, instanța națională solicitase Curții să se pronunțe cu privire la aspectul calificării care, în sensul Regulamentului Bruxelles I, trebuia dată cererilor care aveau un temei delictual, ținând seama de contractul încheiat între părți.

65. Luând ca punct de plecare cele statuate în Hotărârea Kalfelis, potrivit căreia „materie[a] delictuală” cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu decurge din „materie[a] contractuală”, Curtea a apreciat că, pentru a asocia cererile cu una sau alta dintre aceste categorii, trebuie verificat „dacă acestea au, indiferent de calificarea lor în dreptul național, o natură contractuală”⁹¹.

66. Potrivit Curții, aceasta este situația „în cazul în care comportamentul reproșat poate fi considerat o neîndeplinire a obligațiilor contractuale, astfel cum acestea pot fi stabilite ținând seama de obiectul contractului”. În această privință, Curtea a precizat că, „[a] priori, aceasta va fi situația în cazul în care interpretarea contractului încheiat între pârât și reclamant este indispensabilă pentru stabilirea caracterului licit sau, dimpotrivă, ilicit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează pârâtului”. Prin urmare, aparține instanței naționale „sarcina de a stabili dacă acțiunile introduse de [reclamant] au ca obiect o cerere de reparare a cărei cauză poate fi considerată în mod rezonabil drept o încălcare a drepturilor și a obligațiilor din contractul încheiat între părți[...], ceea ce ar face indispensabilă luarea în considerare a acestuia pentru soluționarea acțiunii”⁹².

67. În opinia noastră, Hotărârea Brogsitter reflectă o anumită modificare a abordării reținute în Hotărârea Kalfelis. Astfel, Curtea pare să își fi schimbat metoda pentru calificarea cererilor, în sensul Regulamentului Bruxelles Ia. Ea nu a acceptat normele de drept material invocate de reclamant în cererea introductivă și pare să fi intenționat să rețină o calificare mai obiectivă a situației de fapt.

68. Cu toate acestea, domeniul de aplicare exact al Hotărârii Brogsitter este incert. Raționamentul deschis și abstract care figurează în această hotărâre se pretează astfel unui număr de două interpretări.

69. Potrivit unei *prime interpretări* a Hotărârii Brogsitter, pe care o vom califica drept „maximalistă”, „criteriul” care reiese din această hotărâre ar consta în afirmația potrivit căreia o cerere face parte din „materie[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, „în cazul în care comportamentul reproșat poate fi considerat o neîndeplinire a obligațiilor contractuale”. Această afirmație ar trebui înțeleasă în sensul că o cerere care are un temei delictual ar trebui legată de această „materie contractuală” din moment ce privește o faptă prejudiciabilă care ar putea (de asemenea) să constituie o neîndeplinire a unei „obligații contractuale”. În mod concret, instanța sesizată ar trebui să verifice dacă reclamantul ar fi putut, în mod ipotetic, să își formuleze cererea în temeiul încălcării obligațiilor contractuale, ceea ce ar implica să se examineze dacă există, în fapt, o potențială corespondență între fapta prejudiciabilă invocată și conținutul acestor obligații. Ar rezulta că, în toate situațiile în care aceeași faptă prejudiciabilă poate constitui atât o faptă delictuală, cât și o încălcare a unui contract, calificarea drept „contractuală” ar prima în raport cu calificarea drept „delictuală”, în sensul acestui regulament⁹³.

91 Hotărârea Brogsitter (punctele 20 și 21).

92 Hotărârea Brogsitter (punctele 24, 25 și 26).

93 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 80). A se vedea, reținând această interpretare a Hotărârii Brogsitter, în special Briggs, A., *op. cit.*, p. 217-219, 239 și 247-250, precum și Haftel, B., „Absorption du délictuel par le contractuel, application du Règlement (CE) n° 44/2001 à une action en responsabilité délictuelle”, în *Revue critique de droit international privé*, 2014, nr. 4, p. 863.

70. Potrivit unei *a doua interpretări* a Hotărârii Brogsitter, pe care o vom desemna drept „minimalistă”, „criteriul” rezultat din această hotărâre ar consta, în realitate, în afirmația potrivit căreia o cerere face parte din „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, atunci când „interpretarea contractului încheiat între părât și reclamant este indispensabilă pentru stabilirea caracterului licit sau, dimpotrivă, ilicit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează părâtului”. Curtea ar fi intenționat astfel să califice drept „contractuale” cererile formulate pe un temei delictual a cărui temeinicie se apreciază în raport cu obligațiile contractuale care leagă părțile în litigiu⁹⁴.

71. Această ambiguitate nu a fost soluționată de jurisprudența ulterioară a Curții, care s-a limitat în esență să repete anumite fragmente din Hotărârea Brogsitter fără a furniza mai multe explicații⁹⁵. În opinia noastră, revine, așadar, Curții sarcina de a clarifica, în prezenta cauză, jurisprudența sa în materia concursurilor potențiale de tipuri de răspundere. Astfel, este de competența acesteia să definească, cu privire la acest subiect, criteriile clare și previzibile, de natură să evite orice insecuritate juridică pentru părțile care pledează.

72. Subliniem că implicațiile care însoțesc examinarea concursurilor potențiale de tipuri de răspundere nu sunt în mod necesar aceleași în dreptul material⁹⁶ și în dreptul internațional privat. Or, interpretarea articolului 7 punctul 1 și a articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia din perspectiva acestui aspect trebuie să fie astfel determinată numai în lumina obiectivelor securității juridice și a bunei administrări a justiției, inerente regulamentul menționat⁹⁷.

73. Având în vedere aceste obiective, sugerăm Curții să respingă lectura „maximalistă” a Hotărârii Brogsitter (subsecțiunea 2). În opinia noastră, aceasta ar trebui, în schimb, să rețină lectura „minimalistă” a acestei hotărâri, aducându-i totodată anumite precizări indispensabile (subsecțiunea 3).

2. Cu privire la respingerea lecturii „maximaliste” a Hotărârii Brogsitter

74. Asemenea Comisiei, considerăm că interpretarea „maximalistă” a Hotărârii Brogsitter, pe lângă faptul că este cu greu compatibilă cu Hotărârea Kalfelis, nu poate fi reținută în niciun caz.

75. *Mai întâi*, amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obiectivul securității juridice urmărit de Regulamentul Bruxelles Ia impune ca instanța sesizată să se poată pronunța cu ușurință asupra propriei competențe, fără a fi constrânsă să efectueze o examinare pe fond a cauzei⁹⁸.

94 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 88). A se vedea de asemenea, având această interpretare a Hotărârii Brogsitter, Concluziile avocatului general Cruz Villalón prezentate în cauza Holterman Ferho Exploitation și alții (C-47/14, EU:C:2015:309, punctul 48), Concluziile avocatei generale Kokott prezentate în cauza Granarolo (C-196/15, EU:C:2015:851, punctele 14 și 18), Court of Appeal (Curtea de Apel, Regatul Unit), 19 august 2016, *Peter Miles Bosworth, Colin Hurley v Arcadia Petroleum Ltd & Others*, [2016] EWCA Civ 818, punctul 66, Weller, M., „EuGH: Vertragsrechtliche Qualifikation vertragsakzessorischer Ansprüche”, LMK 2014, 359127, precum și Hartley, T., *op. cit.*, p. 108 și 109.

95 A se vedea în special Hotărârea din 10 septembrie 2015, Holterman Ferho Exploitation și alții (C-47/14, EU:C:2015:574, punctele 32 și 71), și Hotărârea din 14 iulie 2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, punctul 21).

96 În dreptul material, divergențele existente în sistemele naționale ale statelor membre în ceea ce privește examinarea suprapunerii tipurilor de răspundere reflectă în special aspectul dacă este legitim sau nu ca un reclamant să poată alege regimul de răspundere cel mai favorabil intereselor sale. Pe de altă parte, în dreptul francez și belgian, principiul „necumulării” urmărește să asigure eficacitatea adaptării convenționale a tipurilor de răspundere. În această privință, în timp ce drepturile respective nu permit adaptarea în prealabil prin contract a normelor privind răspunderea delictuală, care sunt de ordine publică, dispozițiile referitoare la daunele interese contractuale sunt, în schimb, susceptibile de asemenea adaptări, fiind posibil ca, printre altele, părțile să redefească condițiile de acordare a dreptului la reparație și astfel să atenueze sau să agraveze răspunderea contractuală. A se vedea în special Gout, O., *op. cit.*

97 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 83).

98 A se vedea în special Hotărârea din 22 martie 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punctul 17), Hotărârea din 3 iulie 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punctul 27), precum și Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 61).

76. Or, „criteriul” care rezultă din interpretarea „maximalistă” a Hotărârii Brogsitter este, în opinia noastră, contrar acestei cerințe de simplitate. A impune instanței sesizate să stabilească dacă fapta prejudiciabilă invocată în temei juridic delictual ar putea (de asemenea) să constituie o neîndeplinire a obligațiilor contractuale ar însemna să o oblige să efectueze o analiză considerabilă a fondului cererii în stadiul competenței⁹⁹. Verificarea, în acest stadiu, a unei eventuale corespondențe între această faptă prejudiciabilă și obligațiile contractuale nu ar fi o sarcină nesemnificativă. Cu excepția cazurilor (rare) în care părțile sunt de acord cu privire la existența unei suprapuneri potențiale a tipurilor de răspundere¹⁰⁰, ar fi cu totul imperativ pentru instanță să determine aceste obligații în stadiul menționat.

77. Astfel, după cum am explicat la punctul 53 din prezentele concluzii, domeniul răspunderii contractuale variază în mod semnificativ de la un sistem juridic la altul. În unele legislații naționale, obligațiile de securitate, considerate obligații pur legale în altele, sunt incluse în diferite contracte¹⁰¹. Situația este aceeași în ceea ce privește cerința executării cu bună-credință a convențiilor, care implică, în temeiul mai multor legislații naționale, obligații contractuale accesorii, dar care, din nou, nu se regăsește în alte sisteme juridice. În mod concret, în multe cazuri, instanța nu va putea stabili și nici chiar imagina dacă există o suprapunere potențială a tipurilor de răspundere fără a stabili legea aplicabilă contractului în cauză, care va fi singura ce va putea să îi ofere efectiv informații cu privire la obligațiile care decurg din acesta¹⁰². De altfel, va fi posibil ca, chiar și în cadrul acestei legi, întinderea obligațiilor respective să nu fie determinată cu certitudine. Previzibilitatea normelor de competență ar risca să fie afectată de o asemenea complexitate¹⁰³. Aceasta ar deschide un teren vast de discuții pentru pledoarii și ar lăsa în mod corelativ instanței o marjă largă de apreciere, în timp ce Regulamentul Bruxelles Ia vizează atribuirea de competență certe¹⁰⁴.

78. În continuare, astfel cum au arătat Wikingerhof și Comisia ca răspuns la întrebările Curții în ședință, nimic nu ar justifica, în opinia noastră, ca norma de competență în „materie contractuală”, prevăzută la articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, să primeze în raport cu cea în „materie delictuală”, care figurează la articolul 7 punctul 2 din acesta.

79. O asemenea supremație nu s-ar justifica în raport cu sistemul acestui regulament. Astfel, după cum a subliniat reclamanta din litigiul principal, atât timp cât regulamentul menționat prevede un raport de subsidiaritate între unele dintre aceste articole¹⁰⁵, instanțele contractuală și delictuală se află la același nivel ierarhic. Prin urmare, nu pare ca legiuitorul Uniunii să fi vrut să excludă posibilitatea ca aceste două instanțe să coexiste în paralel, pentru aceeași faptă prejudiciabilă.

99 A se vedea în același sens Magnus, U., și Mankowski, P., *op. cit.*, p. 167, Calster (van), G., *op. cit.*, p. 164, precum și Haftel, B., *op. cit.*

100 Aceasta era situația în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 11 aprilie 2019, Bosworth și Hurley (C-603/17, EU:C:2019:310), în care părțile nu contestau că faptele reproșate pe temei delictual puteau de asemenea să constituie o neîndeplinire a obligațiilor contractuale.

101 De exemplu, în cazul în care clientul unui hotel cade în parcarea unității și îl acționează în justiție pe administratorul acestuia în răspundere, o asemenea acțiune s-ar putea întemeia, în diferite sisteme juridice, numai pe încălcarea unei obligații generale de securitate și ar ține astfel doar de răspunderea delictuală. În schimb, în dreptul francez, o obligație de securitate este inclusă în contractul de cazare. Același lucru este valabil într-o serie de situații similare (persoană care alunecă pe peronul unei gări în așteptarea trenului, într-un salon de coafură etc.). A se vedea Minois, M., *op. cit.*, p. 92 și 93.

102 Deși Curtea a indicat în mod cert, la punctul 24 din Hotărârea Brogsitter, că obligațiile contractuale ar trebui să fie „stabilite ținând seama de obiectul contractului”, admitem că avem dificultăți în a concepe o asemenea analiză. Dincolo de aspectele pe care Curtea le înțelegea prin acest „obiect” și dacă acesta trebuie definit în mod autonom, conținutul tuturor contractelor nu se impune în mod evident. Deși este posibil să se cunoască obligațiile principale ale anumitor contracte actuale fără a trebui să se facă referire la *lex contractus*, situația este diferită în ceea ce privește celelalte obligații care decurg din acestea. În plus, amintim că articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia se poate aplica unei mari varietăți și multitudini de contracte [a se vedea Hotărârea din 15 ianuarie 1987, Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, punctul 17)].

103 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 88) și Haftel, B., *op. cit.* Ca regulă generală, stabilirea competenței în temeiul Regulamentului Bruxelles Ia nu ar trebui să depindă de legea aplicabilă [a se vedea Hotărârea din 5 iulie 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punctul 55)]. Jurisprudența rezultată din Hotărârea din 6 octombrie 1976, Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133), prezentată la nota 21 din prezentele concluzii, este și ar trebui, în opinia noastră, să rămână o excepție în această privință.

104 A se vedea în special Hotărârea din 1 martie 2005, Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120, punctul 39).

105 De exemplu, competențele exclusive prevăzute la articolul 24 din Regulamentul Bruxelles Ia primează în raport cu alte norme de competență prevăzute de acest regulament.

80. Această supremație nu s-ar justifica nici în raport cu obiectivul proximității urmărit la articolul 7 punctul 1 și la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia. Astfel, după cum au arătat Wikingerhof și Comisia și după cum reiese din cuprinsul punctelor 40 și 46 din prezentele concluzii, proximitatea este concepută în raport cu principalele chestiuni ridicate pe fond prin cererea vizată. În acest cadru, o cerere întemeiată pe încălcarea unei îndatoriri impuse tuturor de lege ridică în principal aspecte necontractuale și acestea nu își modifică, în principiu, natura atunci când cererea este formulată între contractanți, iar executarea contractului a oferit ocazia acestei încălcări.

81. În sfârșit, reținerea unei interpretări „maximaliste” a Hotărârii Brogsitter ar genera o incoerență nefericită între, pe de o parte, articolul 7 punctul 1 și articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia și, pe de altă parte, Regulamentele Roma I și Roma II. Astfel, diferite dispoziții ale acestui din urmă regulament¹⁰⁶ recunosc, în mod implicit, dar necesar, că aceeași faptă prejudiciabilă poate în același timp să se raporteze la o „obligație contractuală”, în sensul Regulamentului Roma I, și să dea naștere unei „obligații necontractuale”, în sensul Regulamentului Roma II, fără ca cel dintâi regulament să primeze față de cel de al doilea.

82. Dacă această logică de supremație ar trebui, dimpotrivă, să se impună și în cadrul Regulamentelor Roma I și Roma II, ar rezulta de aici soluții pe care legiuitorul Uniunii nu le-ar fi putut urmări. De exemplu, acesta a prevăzut, la articolul 6 din Regulamentul Roma II, norme privind conflictul de legi specifice actelor de concurență neloială și actelor care restrâng concurența. Criteriile de legătură prevăzute de acest articol – și anume legea țării pe teritoriul căreia sunt sau pot fi afectate relațiile de concurență și, respectiv, legea țării în care este sau poate fi afectată piața – reflectă un interes public. În acest context, articolul menționat interzice, în mod logic, la alineatul (4), ca părțile să aleagă aplicarea unei alte legi în cazul litigiului lor¹⁰⁷. Or, dacă o acțiune în răspundere întemeiată pe un act de concurență neloială sau pe un act care restrânge concurența ar trebui să intre sub incidența Regulamentului Roma I – care prevede, ca principal criteriu de legătură, legea autonomiei¹⁰⁸ – pentru motivul că aceasta este introdusă între părți contractante și că fapta prejudiciabilă ar putea (de asemenea) să constituie o neîndeplinire a obligațiilor contractuale, acest articol și-ar pierde o bună parte din efectul său util¹⁰⁹.

83. În plus, amintim că, în „materie contractuală”, în cadrul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, competența este atribuită instanței de la locul în care obligația care stă la baza cererii a fost sau trebuie să fie executată. Prin urmare, avem îndoieli legate de modul în care această normă ar trebui pusă în aplicare în cazul unei cereri care nu se întemeiază pe o „obligație contractuală” și care ar face parte din această „materie” numai pentru motivul că s-ar fi putut întemeia în mod ipotetic¹¹⁰.

84. Convingerea noastră în ceea ce privește necesitatea de a respinge lectura „maximalistă” a Hotărârii Brogsitter nu este afectată de argumentul, invocat în doctrină¹¹¹, potrivit căruia soluția care se degajă din această lectură ar asigura o bună administrare a justiției. În această privință, nimeni nu contestă că această soluție ar prezenta avantajul de a concentra în fața instanței competente în materie

¹⁰⁶ Aceasta este în special situația articolului 4 alineatul (3) din Regulamentul Roma II. Această dispoziție prevede că, în cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu o altă țară decât cea menționată la alineatul (1) sau la alineatul (2), se aplică legea acelei alte țări. O legătură vădit mai strânsă cu o altă țară se poate întemeia în special pe o relație preexistentă între părți, ca de pildă un contract, care este în strânsă legătură cu respectiva faptă ilicită. Din Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale [COM(2003) 427 final], p. 13, rezultă că această soluție a fost prevăzută pentru asemenea concursuri. Astfel, în ipoteza unui asemenea concurs, există într-adevăr atât o „obligație contractuală”, în sensul Regulamentului Roma I, cât și o „obligație necontractuală”, în sensul Regulamentului Roma II. Totuși, acest articol 4 alineatul (3) permite, în anumite împrejurări, să se aplice celei de a doua obligații aceeași lege ca în cazul primei obligații. Totuși, ea nu se aplică în toate cazurile (a se vedea nota 107 din prezentele concluzii).

¹⁰⁷ Amintim că, în principiu, articolul 14 din Regulamentul Roma II lasă părților posibilitatea de a alege legea aplicabilă unei obligații necontractuale. Nici articolul 4 alineatul (3) din acest regulament nu este aplicabil, în opinia noastră, într-o asemenea situație.

¹⁰⁸ A se vedea articolul 3 din Regulamentul Roma I.

¹⁰⁹ A se vedea în același sens Dickinson, A., „Towards an agreement on the concept of «contract» in EU Private International Law?”, *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*, 2014, p. 466-474, în special p. 473.

¹¹⁰ A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 90).

¹¹¹ A se vedea în special Briggs, A., *op. cit.*

contractuală toate litigiile născute cu ocazia executării sale. În schimb, condiționarea competenței judiciare de temeiul sau temeiurile juridice invocate de reclamant, care urmează abordarea stabilită în Hotărârea Kalfelis, poate determina o divizare a acestor litigii, din moment ce aceeași faptă prejudiciabilă, înțeleasă din perspectiva unor temeiuri diferite, poate să fie de competența unor instanțe diferite.

85. Cu toate acestea, pe de o parte, importanța problemei descrise la punctul anterior trebuie relativizată. Astfel, presupunând că instanța competentă în materie contractuală și instanța competentă în materie delictuală nu coincid în situația în discuție¹¹², reclamantul ar putea oricând să își introducă acțiunea la instanțele statului membru de la domiciliul pârâtului, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia, care vor fi competente în acest caz să se pronunțe asupra cererii în întregul său¹¹³. Pe de altă parte, argumentul privind buna administrare a justiției este definitoriu din două perspective. Dacă soluția care se degajă din lectura „maximalistă” a Hotărârii Brogsitter ar permite să se regrupeze în fața instanței competente în materie contractuală litigiile născute cu ocazia executării contractului, această soluție ar fi, în schimb, de natură să determine divizarea contenciosului aferent aceluiași delict: în cazul în care, de exemplu, un asemenea delict ar fi săvârșit, împreună, de trei persoane, iar una dintre ele ar fi, pe de altă parte, cocontractantul victimei, aceasta din urmă ar risca să nu poată introduce o acțiune unică împotriva tuturor coautorilor la instanța competentă în materie delictuală, în temeiul articolului 7 punctul 2 din acest regulament¹¹⁴.

86. Lectura „maximalistă” a Hotărârii Brogsitter nu poate fi justificată nici de considerații legate de combaterea „forum shopping”. Cu siguranță, a condiționa competența judiciară, în cazul concursului potențial al tipurilor de răspundere, de temeiul sau temeiurile juridice materiale invocate de reclamant permite un asemenea „forum shopping”. Pe de o parte, acesta dispune nu numai de instanța competentă în materie contractuală, ci și de instanța competentă în materie delictuală, eventual de două instanțe suplimentare¹¹⁵. Pe de altă parte, acesta poate, într-o anumită măsură, „să aleagă instanța” care îi convine cel mai bine, formulând cererea sa în temeiul unor norme adecvate¹¹⁶.

87. Totuși, faptul că reclamantul poate alege între mai multe foruri nu are nimic neobișnuit în cadrul Regulamentului Bruxelles Ia. Legiuitorul Uniunii însuși a permis într-o anumită măsură „forum shopping” prevăzând opțiuni privind instanța competentă. În acest context, faptul că un reclamant alege dintre instanțele disponibile pe cea care corespunde cel mai bine intereselor sale, în raport cu avantajele procedurale sau substanțiale pe care i le oferă, nu este criticabil în sine¹¹⁷. „Forum shopping” este problematic, în opinia noastră, numai atunci când degenerază în abuz¹¹⁸.

112 Va fi totuși posibil ca instanța desemnată de articolul 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia și, cel puțin, una dintre instanțele desemnate de articolul 7 punctul 2 din acest regulament să coincidă. A se vedea în special Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții (C-51/97, EU:C:1998:509, punctul 35), în care Curtea a statuat că locul în care s-a produs prejudiciul în cazul unui transport maritim internațional de mărfuri corespundea locului în care operatorul de transport trebuia să livreze mărfurile.

113 A se vedea Hotărârea Kalfelis (punctul 20) și Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 85).

114 În special, acțiunile în răspundere civilă care țin de „private enforcement” presupun adeseori un reclamant care acționează împotriva mai multor pârâți – de exemplu, diferitele întreprinderi membre ale unei înțelegeri anticoncurențiale – și pare oportun să se permită primului să îi poată acționa pe pârâți împreună în justiție în fața instanței competente în materie delictuală. Această posibilitate nu ar trebui împiedicată de faptul că una dintre aceste întreprinderi este cocontractantul reclamantului.

115 A se vedea nota 20 din prezentele concluzii.

116 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 84), precum și Haftel, B., *op. cit.* În mod similar, a permite reclamantului să invoce, pentru același fapt prejudiciabil, o „obligație contractuală” în sensul Regulamentului Roma I și/sau o „obligație necontractuală” în sensul Regulamentului Roma II îi oferă acestuia posibilitatea unui anumit „law shopping”.

117 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 85), precum și Fentiman, R., *op. cit.*, p. 278.

118 Un asemenea abuz există, în opinia noastră, atunci când reclamantul deturneză dreptul său de opțiune de la finalitatea sa numai în scopul de a cauza un prejudiciu pârâtului sau atunci când acesta sesizează o instanță pe care o știe ca nefiind în mod pertinent competentă într-un scop pur dilatoriu or a recurs la alte tehnici de hărțuire procesuală împotriva pârâtului. A se vedea în special Usunier, L., „Le règlement Bruxelles I bis et la théorie de l’abus de droit”, în Guinchard, E., *Le nouveau règlement Bruxelles I bis*, Bruylant, Bruxelles, 2014, p. 449-480.

88. Or, riscul unui asemenea „forum shopping” abuziv este delimitat de faptul că, astfel cum a subliniat Wikingerhof, competențele respective ale instanței competente în materie contractuală și ale instanței competente în materie delictuală sunt limitate, în conformitate cu Hotărârea Kalfelis, la cererile care țin de „materia” lor. Pe de altă parte, astfel cum a arătat Comisia, eventuale abuzuri în modul în care reclamantul și-ar formula cererea nu ar rămâne fără consecințe pentru acesta din urmă. Dacă reclamantul ar acționa pe terenul delictual cu unicul scop de a eluda instanța competentă în materie contractuală și s-ar dovedi că dreptul aplicabil¹¹⁹ interzice, asemenea dreptului francez și dreptului belgian, o astfel de alegere, această cerere ar fi respinsă pe fond. În plus, în cazul în care un reclamant ar formula o cerere delictuală vădit nefondată într-un scop pur dilatoriu, comportamentul său ar putea intra sub incidența normelor în materia abuzului de procedură prevăzute de *lex fori*.

89. În plus, amintim că este posibil ca părțile contractante care doresc să evite orice posibilitate de „forum shopping” să încheie o convenție atributivă de competență, acordând, eventual, competență exclusivă unei anumite instanțe, astfel cum este prevăzută la articolul 25 din Regulamentul Bruxelles Ia. Astfel, în măsura în care este valabilă, iar formularea sa este suficient de largă, o asemenea convenție se va aplica în privința tuturor diferendelor care au survenit sau care pot surveni cu ocazia raportului lor contractual, inclusiv acțiunile în „materie delictuală” legate de acest raport¹²⁰.

3. Cu privire la necesitatea de a preciza lectura „minimalistă” a Hotărârii Brogsitter

90. Astfel cum reiese din subsecțiunea precedentă, singura lectură valabilă a Hotărârii Brogsitter este, în opinia noastră, cea „minimalistă”, evocată la punctul 70 din prezentele concluzii. Asemenea Comisiei, considerăm că această lectură este compatibilă cu Hotărârea Kalfelis. Astfel, în măsura în care se reține lectura menționată, aceste două hotărâri au la bază în esență aceeași logică: legătura cu „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, sau cu „materi[a] delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din acest regulament, a unei acțiuni în răspundere formulate între părți contractante depinde de obligația – „contractuală” sau „delictuală” – care îi servește drept cauză¹²¹. În cazul unor cereri cumulative întemeiate pe „obligații” distincte, fiecare trebuie să fie legată, în mod individual, de una sau de cealaltă dintre categorii.

91. Astfel, nu există un motiv de îndepărtare, în privința unor asemenea cereri, de la abordarea rezumată la punctul 49 din prezentele concluzii. La modul general, cauza unei cereri prezentate instanței definește problemele pe care aceasta va trebui să le soluționeze și, prin urmare, natura „contractuală” sau „delictuală” a acesteia.

119 Mai precis, trebuie să se stabilească dacă, pe fond, *lex causae* prevede principiul „necumulării”. În ipoteza unor cereri cumulative întemeiate pe două „obligații” diferite, două *leges causae* ar putea fi examinate cu privire la acest aspect. În această ipoteză, ar fi important de asemenea să se stabilească dacă normele de procedură ale instanței sesizate, care fac parte din *lex fori*, permit introducerea de cereri cumulative pentru același fapt prejudiciabil. A se vedea, pentru mai multe detalii, Plender, R., și Wilderspin, M., *The European Private International Law of Obligations*, Sweet & Maxwell, Londra, a 4-a ediție, 2015, p. 67-71.

120 A se vedea punctul 140 din prezentele concluzii.

121 În special, afirmația care figurează la punctul 26 din Hotărârea Brogsitter, potrivit căreia aparține instanței naționale sarcina de „a stabili dacă acțiunile introduse [...] au ca obiect o cerere de reparare a cărei cauză poate fi considerată în mod rezonabil drept o încălcare a drepturilor și a obligațiilor din contractul încheiat între părți”, trebuie să fie, în opinia noastră, astfel înțeleasă.

92. Hotărârile Kalfelis și Brogsitter diferă, în realitate, numai în ceea ce privește metoda care permite identificarea „obligației” care servește drept cauză unei cereri. În prima hotărâre, Curtea a pornit de la norme de drept material invocate de reclamant în cererea introductivă. În cea de a doua, ea a propus o metodă de calificare care se dorește mai obiectivă, întemeindu-se pe caracterul „indispensabil” al „interpretării” sau al „luării în considerare” a unui contract pentru „stabilirea caracterului licit sau, dimpotrivă, ilicit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează părâtului”¹²².

93. Totuși, în opinia noastră, metodele respective sunt compatibile, chiar complementare.

94. Astfel, pentru a-și verifica competența în temeiul articolului 7 punctul 1 sau al articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia, este logic ca instanța sesizată să analizeze, în primul rând, normele de drept material invocate de reclamant în cererea introductivă. După cum am explicat la punctul 62 din prezentele concluzii, aceste norme dau o perspectivă de lectură a situației de fapt și a obligației pe care reclamantul o deduce din aceasta. O logică similară, care constă în examinarea normelor de drept material care susțin o cerere pentru a se stabili calificarea acesteia, se regăsește, de altfel, în jurisprudența referitoare la alte dispoziții din acest regulament¹²³.

95. În mod concret, dacă reclamantul se prevalează de clauzele unui contract și/sau de normele de drept care sunt aplicabile ca urmare a acestui contract, precum cele referitoare la efectul obligatoriu al convențiilor și la răspunderea debitorului pentru neexecutarea obligațiilor sale contractuale¹²⁴, se deduce de aici că cererea se întemeiază pe o „obligație contractuală”, în sensul jurisprudenței Curții. În schimb, dacă invocă norme de drept care impun o obligație tuturor, independent de orice angajament voluntar, cererea se întemeiază, în principiu, pe o „obligație delictuală”, în sensul acestei jurisprudențe.

122 A se vedea Hotărârea Brogsitter (punctele 25 și 26). Curtea pare să se fi inspirat, în această din urmă hotărâre, din jurisprudența sa privind acțiunile în răspundere civilă îndreptate împotriva Uniunii. Amintim că Tratatul FUE prevede, în materie, o repartizare a competențelor între instanțele Uniunii și instanțele naționale: în timp ce litigiile referitoare la *răspunderea extracontractuală* a Uniunii sunt de competența exclusivă a celor dintâi instanțe [a se vedea articolul 256 alineatul (1), articolul 268 și articolul 340 al doilea paragraf TFUE], cele referitoare la *răspunderea contractuală* a acesteia din urmă sunt, cu excepția clauzei compromisorii contrare, de competența celorlalte (a se vedea articolele 272 și 274 TFUE). Potrivit acestei jurisprudențe, pentru a determina dacă o acțiune în răspundere civilă introdusă împotriva Uniunii este de competența lor, instanțele Uniunii nu pot prelua pur și simplu normele de drept invocate de reclamant. Aceste instanțe sunt obligate să verifice dacă acțiunea în despăgubire cu care sunt sesizate are ca obiect o cerere de daune interese care se întemeiază în mod obiectiv și global pe drepturi și obligații de origine contractuală sau extracontractuală. În acest scop, instanțele respective trebuie să verifice, având în vedere o analiză a diferitor elemente ale dosarului, cum ar fi în special norma de drept pretins încălcată, natura prejudiciului invocat, comportamentul imputat și raporturile juridice existente între părți, dacă între acestea există un context contractual, legat de obiectul litigiului, a cărui examinare aprofundată se dovedește indispensabilă pentru soluționarea acțiunii menționate. În acest cadru, se va considera că acțiunea este întemeiată pe răspunderea contractuală a Uniunii în cazul în care rezultă din analiza preliminară a elementelor menționate *că este necesar să se interpreteze unu sau mai multe contracte încheiate între părțile în cauză pentru a se stabili temeinicia pretențiilor reclamantului* [a se vedea în special Hotărârea din 18 aprilie 2013, Comisia/Systran și Systran Luxembourg (C-103/11 P, EU:C:2013:245, punctele 61-67), precum și Hotărârea din 10 iulie 2019, VG/Comisia (C-19/18 P, EU:C:2019:578, punctele 28-30)].

123 Mai precis, pentru a determina dacă o acțiune este exclusă din domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles Ia în temeiul articolului 1 alineatul (2) litera (b) din acest regulament, referitor la „falimente, concordate sau proceduri similare”, trebuie să se verifice dacă „dreptul falimentului constituie temeiul său juridic” [a se vedea în special Hotărârea din 22 februarie 1979, Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, punctul 4), și, prin analogie, Hotărârea din 4 decembrie 2019, Tiger și alții (C-493/18, EU:C:2019:1046, punctul 27)]. De asemenea, pentru a determina dacă o acțiune este „în materie de drepturi reale imobiliare”, în sensul articolului 24 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia, trebuie să se verifice dacă aceasta „se întemeiază pe un drept real” [a se vedea în special Hotărârea din 10 iulie 2019, Reitbauer și alții (C-722/17, EU:C:2019:577, punctul 45)]. Pentru a determina dacă o acțiune este „în ceea ce privește [...] valabilitatea deciziilor organelor [sociale]”, în sensul articolului 24 alineatul (2) din acest regulament, trebuie să se verifice dacă reclamantul contestă valabilitatea unei decizii a unui organ al unei societăți „în raport cu dreptul societăților comerciale aplicabil sau cu dispozițiile statutare privind funcționarea organelor sale” [a se vedea în special Hotărârea din 23 octombrie 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 40)].

124 A se vedea de exemplu Court of Appeal (Curtea de Apel, Regatul Unit), 9 august 2018, *Cristiano Committeri v Club Méditerranée SA and others*, [2018] EWCA Civ 1889.

96. În ipoteza în care reclamantul nu invocă norme de drept material în cererea introductivă¹²⁵, metoda nu se schimbă fundamental. Astfel, după cum am precizat, aceste norme nu fac, în sine, obiectul calificării. Ele oferă doar o perspectivă a interpretării faptelor și indicarea „obligației” pe care reclamantul urmărește să o deducă. În mod concret, în cazul în care cererea nu indică norme de drept material, instanța trebuie să stabilească din alte elemente ale acesteia – cum ar fi prezentarea faptelor sau concluziile – „obligația” invocată de reclamant.

97. În acest context, „criteriul” rezultat din Hotărârea Brogsitter poate permite instanței, în caz de îndoială, să identifice obligația care constituie temeiul cererii printr-o schimbare de perspectivă. Dacă „interpretarea” sau „luarea în considerare” a unui contract (sau a unei alte forme de angajare voluntară) îi apare ca fiind „indispensabilă” pentru „stabilirea caracterului licit sau, dimpotrivă, ilicit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează pârâtului”, se deduce de aici că cererea se întemeiază pe încălcarea unei „obligații contractuale”: comportamentul reproșat în această cerere este ilicit și angajează răspunderea pârâtului în măsura în care contravine unei astfel de „obligații”, ceea ce depinde de clauzele contractului în discuție și de dreptul care îi este aplicabil. În schimb, dacă cererea se întemeiază pe încălcarea unei obligații impuse de lege tuturor, nu ar fi necesar să se „interpreteze” sau să se „ia în considerare” contractul pentru a determina caracterul ilicit al comportamentului reproșat în această cerere, întrucât această obligație există independent de acest contract: caracterul ilicit al acestui comportament va depinde de norma sau de normele de drept care cuprind obligația menționată¹²⁶.

98. După cum a arătat Comisia, Hotărârea Brogsitter permite astfel instanței să stabilească calificarea „contractuală” sau „delictuală” a unei cereri în funcție de punctul de referință în raport cu care va trebui să aprecieze caracterul licit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează pârâtului, după cum este vorba despre un contract – și de dreptul care îi este aplicabil – sau de norme de drept care impun o obligație tuturor, independent de un astfel de contract. În opinia noastră, metoda rezultată din Hotărârea Kalfelis și cea rezultată din Hotărârea Brogsitter – în măsura în care este interpretată în acest mod – vor conduce, în marea majoritate a cazurilor, la același rezultat, din moment ce comportamentul în discuție și punctul de referință pentru a i se aprecia legalitatea depind, în principiu, de cele invocate de reclamant în cererea introductivă.

99. Așa fiind, Hotărârea Brogsitter poate constitui un corectiv pentru cazurile particulare în care un reclamant invocă norme de drept, considerate ca fiind de natură delictuală în dreptul național, impunând respectarea unor angajamente contractuale și a căror nerespectare presupune astfel încălcarea unui contract. În mod concret, vizăm ipotezele în care încălcarea unei „obligații contractuale” este prezentată, în sine, ca un delict¹²⁷. În aceste ipoteze, a statua asupra cererii implică în esență „interpretarea” și „luarea în considerare” a contractului în cauză, pentru a se stabili o astfel de încălcare și, pe cale de consecință, existența pretinsului delict. Așadar, o astfel de cerere ridică în realitate, în principal, probleme contractuale. Prin urmare, trebuie să se considere că o asemenea cerere se întemeiază în esență pe încălcarea unei „obligații contractuale”, întrucât „obligația delictuală” de care se prevalează reclamantul nu are existență autonomă.

125 Astfel, în timp ce anumite sisteme de drept naționale, inclusiv dreptul englez, impun reclamanților să indice în cererea lor introductivă nu doar faptele și obiectul cererii lor, ci și temeiurile juridice pe care le invocă, alte ordini juridice, printre care dreptul francez, nu obligă reclamanții să respecte o asemenea cerință. A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 86).

126 A se vedea în același sens Weller, M., *op. cit.* În caz de concurs de răspunderi, obligațiile „contractuală” și „delictuală” în raport cu aceeași faptă prejudiciabilă sunt, în principiu, independente una față de cealaltă. De exemplu, în ipoteza unui prejudiciu cauzat de un produs defectuos, menționată la punctul 54 din prezentele concluzii, instanța se poate pronunța cu privire la existența unei încălcări a unei obligații legale în materie de securitate a produselor independent de contractul de vânzare. Astfel, această obligație se impune independent de contractul în discuție și, din acest motiv, nu este nicidecum „indispensabil” „să se ia în considerare” sau „să se interpreteze” acest contract pentru a stabili că este ilicit să se fabrice un produs cu un defect de securitate sau ceea ce constituie un astfel de defect.

127 Astfel, Hotărârea Brogsitter poate fi înțeleasă în sensul că, în opinia Curții, încălcarea obligației de exclusivitate despre care se pretinde că lega părțile ca efect al contractului caracteriza în sine delictele invocate. Cererile formulate pe un temei delictual și cele formulate pe un temei contractual se bazează, așadar, pentru Curte în esență pe una și aceeași obligație, și anume „obligația contractuală” de exclusivitate.

100. În rezumat, atunci când reclamantul invocă, în cererea introductivă, norme de drept material care impun o obligație tuturor și când nu este „indispensabilă” stabilirea conținutului unui contract pentru a aprecia caracterul licit sau ilicit al comportamentului reproșat pârâtului, cererea se întemeiază pe o „obligație delictuală” și face parte, prin urmare, din „materia delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia¹²⁸.

101. În schimb, atunci când, independent de normele de drept invocate, instanța nu poate aprecia legalitatea comportamentului reproșat decât prin referire la un contract, cererea se întemeiază în esență pe o „obligație contractuală” și se încadrează, așadar, în „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din acest regulament.

102. Se impun însă două precizări. În *primul rând*, observăm că, privită din punct de vedere literal, Hotărârea Brogsitter ar putea tinde să indice că „interpretarea” sau „luarea în considerare” a unui contract nu ar trebui să intervină în niciun stadiu al examinării faptei delictuale pentru ca o acțiune în răspundere să se circumscrie „materie[i] delictual[e]”.

103. În această privință, se poate întâmpla ca, în cadrul unei acțiuni în răspundere delictuală, să intervină și o chestiune prealabilă sau incidentală de ordin contractual. După cum vom preciza la punctul 123 din prezentele concluzii, aceasta este situația în cauza principală. Astfel, este necesar, în speță, să se interpreteze, cu titlu prealabil, contractul încheiat între Wikingerhof și Booking.com pentru a stabili materialitatea anumitor fapte reproșate de prima societate celei de a doua în raport cu dreptul concurenței¹²⁹.

104. Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în scopurile Regulamentului Bruxelles Ia, o cerere trebuie să fie calificată în raport cu chestiunea de drept principală invocată în aceasta. Existența unei simple chestiuni prealabile sau incidentale de ordin contractual, asupra căreia instanța trebuie să se pronunțe pentru a soluționa această acțiune, nu poate presupune calificarea sa¹³⁰. În caz contrar, aceasta ar însemna să se atribuie competență instanței competente în materie contractuală pentru soluționarea unei cereri care nu ridică în esență probleme contractuale și care, în consecință, nu are o legătură deosebit de strânsă cu această instanță. Un asemenea rezultat ar fi contrar obiectivului proximității și astfel celui al unei bune administrări a justiției¹³¹. Prin urmare, Hotărârea Brogsitter nu poate fi interpretată în sens contrar.

105. În *al doilea rând*, nu reiese în mod clar din Hotărârea Brogsitter dacă caracterul „indispensabil” al interpretării sau al luării în considerare a contractului, pentru a se stabili dacă o acțiune în răspundere face parte din „materi[a] contractuală” sau din „materi[a] delictuală”, se apreciază numai în raport cu cererea menționată, astfel cum a fost formulată de reclamant, sau și în raport cu un eventual mijloc de apărare invocat de pârât în fața instanței sesizate pentru a se opune acestei cereri.

128 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctele 79 și 83).

129 Să luăm un alt exemplu, în care X are un contract cu Y, iar Z îl încurajează pe Y să încalce acest contract. În cazul în care X îl urmărește pe Z în justiție, în temeiul răspunderii delictuale pentru faptul că l-a încurajat în mod deliberat pe Y să încalce contractul, acesta ar trebui să stabilească că Y a săvârșit o astfel de încălcare. Instanța va trebui, în acest scop, să interpreteze contractul. Este vorba aici despre o chestiune prealabilă, care permite să se stabilească materialitatea unui fapt pertinent în cadrul examinării unei cereri pe de altă parte „delictuale” (a se vedea Hartley, T., *op. cit.*, p. 109).

130 A se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iulie 1991, Rich (C-190/89, EU:C:1991:319, punctele 26-28), Hotărârea din 14 noiembrie 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, punctele 46 și 47), precum și Hotărârea din 16 noiembrie 2016, Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, punctul 25). În schimb, în domeniul conflictelor de legi, fiecare dintre chestiunile de drept invocate printr-o cerere trebuie să fie calificată separat. A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, ERGO Insurance și Gjensidige Baltic (C-359/14 și C-475/14, EU:C:2016:40, punctele 50-62), Hotărârea din 7 aprilie 2016, KA Finanz (C-483/14, EU:C:2016:205, punctele 52-58), precum și Hotărârea din 28 iulie 2016, Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612, punctele 35-60). A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation (C-272/18, EU:C:2019:679, punctul 51).

131 A se vedea prin analogie Hotărârea din 12 mai 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, punctul 39).

106. Ne gândim, de exemplu, la o situație în care un reclamant ar introduce o acțiune în răspundere delictuală pentru încălcarea unui drept de autor, căreia pârâtul i-ar opune existența unui contract de licență între părți. Întrucât contrafacerea presupune ca un terț să utilizeze o operă protejată care ține de drepturile exclusive pe care legea le recunoaște autorului său, fără autorizarea prealabilă a acestuia din urmă¹³², instanța ar trebui, pentru a se pronunța asupra acestei acțiuni, să stabilească dacă acest contract autoriza sau nu utilizarea reproșată a operei. Mai poate fi evocat exemplul unei cereri în răspundere delictuală, formulată de victima unei vătămări corporale, survenită cu ocazia utilizării unui echipament sportiv, împotriva locatorului acestui echipament, căreia acesta din urmă i-ar opune o clauză din contractul de locațiune despre care se pretinde că are ca obiect exonerarea sa de răspundere pentru un asemenea prejudiciu.

107. Or, reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că, în stadiul verificării competenței sale, instanța sesizată nu trebuie să aprecieze admisibilitatea sau temeinicia cererii, ci să se limiteze la identificarea criteriilor de legătură cu statul instanței care justifică competența sa în temeiul unei dispoziții din Regulamentul Bruxelles Ia. În acest scop, instanța respectivă poate considera stabilite susținerile relevante ale reclamantului¹³³. Cu alte cuvinte, instanța sesizată trebuie să își determine competența în raport cu cererea formulată de reclamant, mijloacele de apărare invocate de pârât fiind lipsite de relevanță în această privință¹³⁴.

108. Potrivit acestei logici, Curtea a arătat că o instanță sesizată cu o acțiune în executarea unui contract este competentă în temeiul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, chiar și atunci când pârâtul invocă, ca mijloc de apărare, inexistența (sau nulitatea) acestui contract¹³⁵. Prin analogie, o instanță sesizată cu o cerere întemeiată pe o „obligație delictuală” nu poate considera că aceasta se circumscrie „materie[i] contractual[e]” pentru simplul motiv că pârâtul a invocat, ca mijloc de apărare, existența unui contract între părți. Nici aici, Hotărârea Brogsitter nu poate fi interpretată într-un sens contrar. Problema unei eventuale justificări sau exonerări contractuale pentru faptele reproșate constituie, încă o dată, o simplă chestiune prealabilă sau incidentală în cadrul examinării delictului.

109. Această interpretare garantează, în opinia noastră, securitatea juridică, din moment ce permite instanței sesizate să își verifice competența *ab initio*, având în vedere cererea, fără să fie constrânsă să efectueze o analiză amănunțită a fondului, independent de aspectul dacă pârâtul ia parte la procedură¹³⁶. În schimb, ar fi contrar principiului securității juridice și obiectivului unui grad ridicat de previzibilitate a normelor de competență ca aplicabilitatea articolului 7 punctul 1 sau a articolului 7

132 A se vedea în special Hotărârea din 14 noiembrie 2019, Spedidam (C-484/18, EU:C:2019:970, punctul 38 și jurisprudența citată).

133 A se vedea în special Hotărârea din 25 octombrie 2012, Folien Fischer și Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punctul 50), precum și Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 62).

134 A se vedea în special Hotărârea din 29 iunie 1994, Custom Made Commercial (C-288/92, EU:C:1994:268, punctul 19), în care Curtea a subliniat că instanța sesizată nu ar trebui să fie obligată, în vederea verificării competenței sale, să „ia în considerare [...] mijloacele invocate de pârât”. Cu privire la acest aspect, nu există, în opinia noastră, o contradicție între această afirmație și jurisprudența ulterioară a Curții potrivit căreia instanța sesizată trebuie, în stadiul examinării competenței sale, „să aprecieze toate elementele de care dispune, inclusiv, dacă este cazul, obiecțiile formulate de pârât” [Hotărârea din 16 iunie 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punctul 46)]. Astfel, această jurisprudență trebuie înțeleasă în sensul că instanța sesizată trebuie să țină seama, în acest stadiu, nu de mijloacele de apărare invocate pe fond de pârât, ci de *eventualele sale argumente în ceea ce privește competența* – de exemplu, cu privire la locul de materializare a prejudiciului, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia etc. [a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, punctul 77)].

135 A se vedea în special Hotărârea din 4 martie 1982, Effer (38/81, EU:C:1982:79, punctele 7 și 8).

136 A se vedea în același sens Dickinson, A., *op. cit.*, în special p. 471.

punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia să depindă de un mijloc de apărare, care poate fi invocat cu tardivitate de pârât¹³⁷. În plus, aceasta ar implica faptul că ar fi suficient ca acesta din urmă să invoce existența unui contract încheiat cu reclamantul pentru a lipsi de efect norma de competență în „materie delictuală” prevăzută la articolul 7 punctul 2 menționat¹³⁸.

110. Interpretarea menționată este, în opinia noastră, confirmată de Hotărârea Hi Hotel HCF¹³⁹. În cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, la puțin timp după Hotărârea Brogsitter, un reclamant sesizase o instanță, în conformitate cu articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia, cu o acțiune în răspundere delictuală întemeiată pe încălcarea dreptului său de autor. Pârâtul opunea acestei acțiuni un contract încheiat anterior între părți – care prevedea, în opinia sa, o cesiune a dreptului de autor în favoarea sa – și contesta, pentru acest motiv, existența încălcării și relevanța acestei dispoziții. Or, Curtea a amintit în esență că instanța sesizată trebuia să își stabilească competența în raport cu cererea de natură delictuală formulată de reclamant, independent de mijlocul de apărare de ordin contractual invocat de pârât¹⁴⁰.

111. Mai trebuie examinate două aspecte înainte de a finaliza prezenta secțiune. În primul rând, astfel cum a arătat Comisia în ședință, calificarea unei acțiuni nu se face în același mod atunci când părțile sunt legate printr-un contract de asigurare, de consum sau de muncă. Astfel, contrar normelor de competență speciale prevăzute la articolul 7 din Regulamentul Bruxelles Ia¹⁴¹, secțiunile 3, 4 și 5 din capitolul II din acest regulament, referitoare la cererile „în materie de asigurări”, „în materia contractelor încheiate de consumatori” și, respectiv, „în materia contractelor individuale de muncă”, urmăresc un obiectiv de protecție a părții defavorizate din contract – asigurat, consumator sau lucrător –¹⁴² și au un caracter imperativ. Prin urmare, trebuie să se evite ca cealaltă parte la contract să poată eluda normele din aceste secțiuni, întemeindu-și cererea pe răspunderea delictuală. În plus, secțiunile menționate nu urmăresc, ca atare, un obiectiv de proximitate, iar identificarea unei obligații contractuale pe care se întemeiază cererea în discuție nu este necesară pentru funcționarea normelor de competență pe care le prevăd. Astfel, toate cererile, formulate între părți la astfel de contracte, care se raportează la diferende intervenite cu ocazia executării lor intră, în principiu, sub incidența aceluiași secțiuni, indiferent de cauza acestor cereri¹⁴³.

112. În al doilea rând, o parte a doctrinei¹⁴⁴ sugerează să se admită că o instanță competentă în materie contractuală, în temeiul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, are o competență accesorie să judece pretențiile „delictuale” strâns legate de cererile „contractuale”, în special în litigiile care implică un concurs potențial al tipurilor de răspundere. Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă este necesar să se precizeze asupra acestui aspect Hotărârea Kalfelis.

137 A se vedea prin analogie Hotărârea din 25 iulie 1991, Rich (C-190/89, EU:C:1991:319, punctul 27), Hotărârea din 8 mai 2003, Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257, punctele 24-32), precum și Hotărârea din 12 mai 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, punctul 35). A se vedea de asemenea în același sens Zogg, S., *op. cit.*, p. 50 și 51.

138 A se vedea prin analogie Hotărârea din 4 martie 1982, Effer (38/81, EU:C:1982:79, punctul 8), și Hotărârea din 12 mai 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, punctele 34 și 35). A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctul 89), Brosch, M., „Die Brogsitter-Defence: Neues zur Annexzuständigkeit am Vertragsgerichtsstand für deliktische Ansprüche in der EuGVVO, zugl. Anmerkung zu EuGH 13.3.2014, C-548/12, Marc Brogsitter/Fabrication de Montres Normandes EURL und Karsten Fräsdorf”, ÖJZ 2015, p. 958-960, precum și Magnus, U., și Mankowski, P., *op. cit.*, p. 168.

139 Hotărârea din 3 aprilie 2014 (C-387/12, EU:C:2014:215).

140 A se vedea în acest sens Hotărârea din 3 aprilie 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punctele 16-22).

141 Curtea a statuat în mod repetat că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia nu urmărește să protejeze una dintre părțile în litigiu [a se vedea în special Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctele 38 și 39)]. Aceeași analiză se impune, în opinia noastră, în ceea ce privește articolul 7 punctul 1 din acest regulament.

142 A se vedea considerentul (18) al Regulamentului Bruxelles Ia.

143 A se vedea, în ceea ce privește secțiunea 4 din capitolul II din Regulamentul Bruxelles Ia, Hotărârea din 11 iulie 2002, Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, punctele 54-58), și Hotărârea din 2 aprilie 2020, Reliantco Investment și Reliantco Investment Limassol Sucursala București (C-500/18, EU:C:2020:264, punctele 58-73), și, în ceea ce privește secțiunea 5 din acest capitol, Concluziile noastre prezentate în cauza Bosworth și Hurley (punctele 91-103). Curtea nu a avut încă oportunitatea de a se pronunța cu privire la această problemă în cadrul secțiunii 3 din capitolul menționat. A se vedea totuși, potrivit unei abordări analoge în ceea ce privește această secțiune 3, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), 1 aprilie 2020, *Aspen Underwriting Ltd and others v Credit Europe Bank NV*, (2020) UKSC 11, punctele 34-41.

144 A se vedea în special Briggs, A., *op. cit.*, p. 237, și Weller, M., *op. cit.*

113. Subliniem că această problemă se distinge de problema calificării, discutată la punctele anterioare din prezentele concluzii. Astfel, atunci când o cerere care are un temei juridic considerat ca fiind delictual în dreptul național trebuie calificată drept „contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, în aplicarea Hotărârii Brogsitter, aceasta nu poate, ținând seama de calificarea respectivă, să fie înaintată instanței competente în materie delictuală, în temeiul articolului 7 punctul 2 din acest regulament. În schimb, a admite competența instanței competente în materie contractuală să judece cererile „delictuale”, în sensul autonom al termenului, care sunt accesorii în raport cu cererile „contractuale”, nu l-ar împiedica pe reclamant să sesizeze aceeași instanță competentă în materie delictuală și cu privire la primele. Pur și simplu, el ar dispune și de opțiunea de a introduce ansamblul în fața instanței competente în materie contractuală.

114. Desigur, principiul potrivit căruia accesoriul urmează principalul nu este complet străin jurisprudenței Curții referitoare la Regulamentul Bruxelles Ia¹⁴⁵. În plus, o asemenea competență accesorie ar prezenta avantaje în ceea ce privește buna administrare a justiției, din moment ce ar permite o anumită economie de procedură.

115. Cu toate acestea, în opinia noastră, este evident că, în redactarea actuală, Regulamentul Bruxelles Ia nu permite o asemenea soluție. Astfel, amintim că competențele speciale prevăzute de acest regulament depind de „materia” în litigiu. Articolul 7 punctul 1 și articolul 7 punctul 2 din regulamentul menționat disting în mod clar între cererile de natură „contractuală” și cele de natură „delictuală”. Prin urmare, nu este posibil să se asocieze cererile care fac parte din cea de a doua categorie cu acest articol 7 punctul 1 fără a încălca acest sistem și fără a extinde domeniul de aplicare al acestei ultime dispoziții – care, amintim, trebuie să fie de strictă interpretare – dincolo de ceea ce impune obiectivul său, și anume să se asigure că aspectele de ordin contractual pot fi examinate, la alegerea reclamantului, de instanța cea mai apropiată de obligația contractuală în litigiu¹⁴⁶. Ar reveni legiuitorului Uniunii sarcina de a prevedea o asemenea competență accesorie, fie prin modificarea în acest sens a articolului 7 punctul 1 menționat, fie prin transformarea normei de conexitate prevăzute la articolul 30 din Regulamentul Bruxelles Ia într-un temei al competenței¹⁴⁷. Între timp, după cum am indicat la punctul 85 din prezentele concluzii, un reclamant care dorește să realizeze o economie de procedură dispune de opțiunea de a înainta toate cererile sale la instanțele statului membru de la domiciliul pârâtului, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din acest regulament.

C. Calificarea acțiunilor în răspundere introduse între părți contractante și întemeiate pe o încălcare a normelor de drept al concurenței

116. În lumina jurisprudenței Curții, astfel cum a fost clarificată în cele două secțiuni anterioare din prezentele concluzii, calificarea unei acțiuni în răspundere civilă precum cea introdusă în speță de Wikingerhof împotriva Booking.com ridică puține îndoieli, în opinia noastră.

117. Amintim că faptul că aceste două societăți sunt legate printr-un contract nu poate fi suficient pentru a considera că această cerere se circumscrie „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia. Aspectul dacă reclamanta din litigiul principal ar fi putut invoca, în mod ipotetic, o încălcare a acestui contract¹⁴⁸ nu poate fi nicidecum decisiv în această privință.

145 A se vedea în special Hotărârea din 15 ianuarie 1987, Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, punctul 19).

146 A se vedea în același sens Zogg, S., *op. cit.*, p. 57-62, și Minois, M., *op. cit.*, p. 250.

147 În stadiul actual al Regulamentului Bruxelles Ia, articolul 30 din acest regulament constituie o excepție care permite instanței sesizate ulterior, atunci când cereri conexe sunt pendinte în fața unor instanțe din state membre diferite, să suspende judecata. A se vedea, în favoarea extinderii regulii conexității, Gaudemet-Tallon, H., *op. cit.*, p. 175.

148 În această privință, Wikingerhof a arătat în ședință, ca răspuns la o întrebare a Curții, că ar fi putut, în mod ipotetic, să își formuleze cererea cu privire la normele dreptului german în materia răspunderii contractuale, mai precis cu privire la o neîndeplinire a obligației de executare cu bună-credință a convențiilor.

118. Astfel, după cum am indicat pe parcursul acestor concluzii, asocierea unei cereri cu „mater[ia] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, sau cu „mater[ia] delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din acest regulament, depinde de cauza sa, și anume de obligația pe care se întemeiază (efectiv) această cerere.

119. În speță, Wikingerhof a invocat în cererea sa introductivă normele germane de drept al concurenței. Aceste norme vizează protejarea pieței și impun în acest scop obligații oricărei întreprinderi. Independent de aspectul dacă dreptul german este efectiv aplicabil acțiunii în cauza principală, ceea ce nu este stabilit în stadiul examinării competenței¹⁴⁹, invocarea normelor în discuție arată că societatea menționată se prevalează de pretinsa încălcare de către Booking.com a unei obligații impuse de lege, independent de un contract sau de un alt angajament voluntar. Așadar, această acțiune se întemeiază pe o „obligație delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia¹⁵⁰.

120. Natura „delictuală” a acestei obligații este confirmată, astfel cum au arătat în mod întemeiat Wikingerhof și Comisia, de Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide¹⁵¹. În această hotărâre, despre care amintim că se referea la cererile de reparație depuse, în temeiul normelor de drept din domeniul concurenței, de cumpărătorii¹⁵² unui produs chimic împotriva întreprinderilor care fabricau produsul respectiv, acestea din urmă luând parte la o înțelegere anticoncurențială în cadrul căreia stabiliseră în special prețurile produsului în discuție, Curtea a statuat că, deși cumpărătorii se aprovizionaseră, desigur, în cadrul unor relații contractuale cu diferiți participanți la înțelegerea în cauză, „faptul generator al prejudiciului invocat nu const[ă] într-o eventuală încălcare a obligațiilor contractuale, ci într-o limitare a libertății contractuale cauzată de această înțelegere, această limitare atrăgând imposibilitatea cumpărătorului de a se aproviziona la un preț stabilit potrivit legilor pieței”¹⁵³.

121. În mod similar, în speță, Wikingerhof nu se prevalează de o încălcare a contractului încheiat cu Booking.com, ci de faptul că a doua societate își exploatează în mod abuziv poziția dominantă, impunând primei societăți condiții de tranzacționare inechitabile, în special prin intermediul condițiilor generale pe care le aplică în cadrul raportului lor.

122. În plus, după cum subliniază Comisia, pentru „stabilirea caracterului licit sau, dimpotrivă, ilicit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează părâtului”, nu este „indispensabil” să se interpreteze contractul încheiat între părțile din litigiul principal, în sensul Hotărârii Brogsitter, deși pretensele practici anticoncurențiale invocate se materializează în relația lor contractuală¹⁵⁴.

123. Desigur, întrucât diferitele practici reproșate Booking.com de Wikingerhof¹⁵⁵ se înscriu în cadrul relației lor contractuale, se va dovedi necesar să se determine conținutul exact al angajamentelor lor pentru a stabili materialitatea practicilor respective. Observăm, în această privință, că Wikingerhof arată, printre altele, că, atunci când Booking.com prezintă prețurile pentru hotelul său ca fiind mai

149 Ceea ce va fi totuși în mod sigur cazul în raport cu articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul Roma II.

150 A se vedea prin analogie Hotărârea din 23 octombrie 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 28), Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctele 34-56), Hotărârea din 5 iulie 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punctul 51), precum și Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punctele 22-37). A se vedea în același sens Behar-Touchais, M., „Abus de puissance économique en droit international privé”, în *Revue internationale de droit économique*, 2010, vol. 1, p. 37-59, în special p. 41 și 42.

151 Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

152 Desigur, întreprinderile victime ale înțelegerii își cedaseră creanțele societății reclamante în litigiul principal care, în ceea ce o privește, nu încheiase ea însăși un contract cu întreprinderile părâte. Totuși, ca urmare a acestei cesiuni de creanță, societatea respectivă își exercita drepturile de care dispuneau victimele împotriva întreprinderilor în cauză [a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 35)].

153 Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 43).

154 A se vedea prin analogie Oberlandesgericht München (Tribunalul Regional Superior din München, Germania), 23 noiembrie 2017, WRP 2018, 629, punctele 22 și 23.

155 Astfel cum au fost rezumate la punctul 12 din prezentele concluzii.

favorabile, nu există un temei contractual pentru această practică. Întrucât părțile nu sunt de acord cu privire la acest aspect¹⁵⁶, instanța va trebui să interpreteze condițiile generale ale Booking.com pentru a le stabili întinderea, ceea ce ar constitui în mod incontestabil o chestiune de drept al contractelor, care ține de *lex contractus*.

124. Totuși, ar fi vorba acolo despre o simplă chestiune prealabilă, care nu poate presupune ca atare calificarea cererii. După soluționarea acestei chestiuni prealabile și stabilirea *materialității* comportamentului reproșat Booking.com de Wikingerhof, instanța va trebui să soluționeze problema principală a *caracterului licit* al acestui comportament, care determină principiul și întinderea dreptului la reparație¹⁵⁷.

125. Or, punctul de referință pentru aprecierea caracterului licit al comportamentului menționat nu este reprezentat de contract sau de condițiile generale și de dreptul care îi sunt aplicabile, ci, repetăm, de normele de drept al concurenței. Chestiunea principală dacă practicile adoptate de Booking.com angajează răspunderea sa depinde de criteriile interzicerii abuzurilor de poziție dominantă, astfel cum sunt prevăzute de aceste din urmă norme.

126. Așa cum indică instanța de trimitere și după cum au arătat Wikingerhof și Comisia, chestiunea dacă Booking.com a săvârșit un abuz de poziție dominantă, în sensul normelor menționate ale dreptului concurenței, se împarte în mai multe subchestiuni, și anume, în esență, *primo*, care este delimitarea pieței relevante, *secundo*, care sunt raporturile de putere dintre întreprinderile de pe piață – pentru a stabili dacă Booking.com deține o poziție dominantă pe piața respectivă –, precum și, *tertio*, care sunt efectele practicilor reproșate acestei societăți asupra pieței menționate – pentru a se stabili dacă societatea respectivă abuzează de această eventuală poziție.

127. Or, este vorba despre simple chestiuni de dreptul concurenței, care trebuie să fie soluționate în raport cu normele naționale desemnate de articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul Roma II.

128. Contractul este cu atât mai puțin determinant pentru a se statua asupra caracterului licit sau ilicit al comportamentului reproșat de Wikingerhof, cu cât, după cum subliniază Comisia, acest contract nu constituie, în această privință, un mijloc de apărare pentru Booking.com¹⁵⁸. Astfel, contrar ipotezei unei acțiuni în contrafacere căreia pârâtul i-ar opune un contract de licență, evocată la punctul 106 din prezentele concluzii, practicile contestate, presupunând că sunt ilicite, nu ar deveni licite pentru motivul că ar fi acoperite, în tot sau în parte, de prevederile contractului sau ale condițiilor generale care îi sunt aplicabile, din moment ce un contract nu poate „autoriza” un comportament contrar dreptului concurenței.

129. Ținând seama de tot ceea ce precedă, considerăm că o acțiune precum cea introdusă de Wikingerhof face parte din „materi[a] delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia.

¹⁵⁶ A se vedea nota 23 din prezentele concluzii.

¹⁵⁷ Prin analogie, în cadrul unei acțiuni în răspundere pentru abuz de poziție dominantă în care un cumpărător ar reproșa furnizorului său impunerea unor prețuri de vânzare inechitabile [a se vedea articolul 102 al doilea paragraf litera (a) TFUE], va putea fi necesar, pentru a se stabili materialitatea acestui comportament, să se determine ceea ce prevede contractul. În cazul unui dezacord între părți în ceea ce privește prețurile exacte prevăzute prin contract – de exemplu, întrucât se întemeiază pe o formulă de calcul complex, iau în considerare diferite variabile etc. –, clauzele contractului referitoare la preț vor trebui să fie eventual interpretate de instanță. Însă, și în acest caz, ar fi vorba despre o simplă *chestiune prealabilă*, care urmărește să se stabilească materialitatea comportamentului reproșat, pentru a permite instanței să soluționeze chestiunea principală a legalității sale în raport cu dreptul concurenței.

¹⁵⁸ În orice ipoteză, după cum am arătat la punctul 107 din prezentele concluzii, existența unui astfel de mijloc de apărare nu ar fi relevantă pentru calificarea cererii.

130. După cum au subliniat Wikingerhof și Comisia, această interpretare este conformă cu obiectivul proximității urmărit de articolul 7 punctul 2 menționat. Astfel, instanța competentă în materie delictuală este cel mai bine plasată să se pronunțe asupra chestiunilor principale invocate în cadrul unei astfel de acțiuni, în special în ceea ce privește colectarea și evaluarea elementelor de probă corespunzătoare – fie că este vorba despre piața relevantă, despre raporturile de putere de pe această piață sau despre efectele practicilor contestate asupra pieței menționate¹⁵⁹.

131. În plus, interpretarea respectivă asigură coerența între domeniul de aplicare material al articolului 7 punctul 2 din Regulamentul Bruxelles Ia și cel al articolului 6 alineatul (3) din Regulamentul Roma II.

132. Interpretarea sugerată în prezentele concluzii nu este repusă în discuție de argumentul formulat de Booking.com și de guvernul ceh potrivit căruia o acțiune precum cea a Wikingerhof s-ar circumscrie „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, pentru motivul că, solicitând încetarea pretinselor fapte anticoncurențiale, Wikingerhof ar urmări în realitate să obțină o modificare în favoarea sa a condițiilor generale ale Booking.com și, prin aceasta, noi drepturi contractuale.

133. Astfel, întrucât Wikingerhof nu intenționează, prin acțiunea sa, să întrerupă raportul contractual dintre ea și Booking.com, ci să asigure că acesta continuă cu respectarea dreptului concurenței, Booking.com va trebui, presupunând că această acțiune este întemeiată, să își adapteze în mod inevitabil comportamentul în privința reclamantei din litigiul principal, inclusiv condițiile generale pe care le pune în aplicare în cadrul acestui raport, la limitele stabilite de dreptul respectiv. În această privință, nu este neobișnuit, din câte știm, ca încetarea unui abuz de poziție dominantă să determine noi drepturi pentru reclamant, de exemplu atunci când abuzul constă într-un refuz de vânzare sau în stabilirea unor prețuri abuzive. În prima situație, încetarea abuzului ar implica, în mod concret, obligarea întreprinderii aflate în poziție dominantă să contracteze cu reclamantul și, în a doua situație – printr-o oarecare simplificare –, să își reducă prețurile într-un mod favorabil reclamantului.

134. Această interpretare nu este repusă în discuție nici de argumentul Booking.com potrivit căruia cererea Wikingerhof ar urmări obținerea declarării nulității parțiale a contractului care leagă aceste două societăți, din moment ce ea ar implica să se verifice dacă anumite clauze ale condițiilor generale ale Booking.com sunt contrare dreptului concurenței și, în consecință, sunt nule.

135. Desigur, o acțiune în declararea nulității unui contract intră sub incidența articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia¹⁶⁰. Totuși, astfel cum a arătat Wikingerhof în ședință, ca răspuns la o întrebare a Curții, această societate nu urmărește, prin cererea sa, să obțină declararea nulității contractului încheiat cu Booking.com, întemeindu-se pe normele dreptului contractelor referitoare la condițiile lor de încheiere. În acest context, nulitatea clauzelor condițiilor generale în discuție ar constitui cel mult o consecință indirectă a acestei cereri¹⁶¹.

136. Interpretarea menționată nu este repusă în discuție nici de argumentul Booking.com potrivit căruia cererea Wikingerhof s-ar circumscrie „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, întrucât aceasta din urmă ar fi „consimțit în mod liber”, în sensul jurisprudenței aferente dispoziției menționate, la condițiile generale ale Booking.com, și aceasta chiar presupunând că Booking.com se află în poziție dominantă.

137. Argumentul Booking.com ar fi, în opinia noastră, întemeiat în cazul în care contextul procedural ar fi inversat. Dacă această societate ar fi sesizat o instanță cu o acțiune în executarea obligațiilor care decurg din condițiile sale generale, iar Wikingerhof ar fi invocat, ca mijloc de apărare, că nu ar fi „consimțit în mod liber” la aceste condiții generale, a căror impunere caracterizează, din partea

159 A se vedea prin analogie Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punctul 34 și jurisprudența citată).

160 A se vedea punctul 41 din prezentele concluzii.

161 A se vedea prin analogie Hotărârea din 23 octombrie 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 36).

Booking.com, un abuz de exploatare incompatibil cu dreptul concurenței, această acțiune ar face parte din „materie[a] contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia¹⁶². Astfel, după cum am indicat, această calificare depinde de cererea formulată de reclamant, iar nu de mijloacele de apărare invocate de pârât.

138. Totuși, în speță, Wikingerhof invocă, în calitate de reclamantă, o „obligație delictuală” care rezultă din pretinsa încălcare a normelor de drept al concurenței. În acest context procedural, instanța sesizată trebuie, în vederea stabilirii competenței sale, să considere susținerile Wikingerhof ca fiind dovedite, inclusiv faptul că ar fi fost obligată să subscrie la condițiile generale ale Booking.com ca urmare a poziției dominante a acestei societăți. Prin urmare, această din urmă societate nu poate să modifice calificarea cererii reclamantei din litigiul principal invocând, în apărare, argumentul potrivit căruia Wikingerhof a „consimțit în mod liber” la aceste condiții generale.

139. În sfârșit, interpretarea propusă în prezentele concluzii nu este repusă în discuție de Hotărârea Apple Sales International și alții¹⁶³, în care Curtea a statuat că o convenție atributivă de competență, în sensul articolului 25 din Regulamentul Bruxelles Ia, inclusă în contractul dintre un distribuitor și furnizorul său, se poate aplica în privința unei acțiuni în reparație introduse de distribuitor împotriva furnizorului său în temeiul articolului 102 TFUE, atunci când abuzul de poziție dominantă pretins se materializează, precum în prezenta cauză, în relațiile lor contractuale¹⁶⁴.

140. Astfel, după cum am indicat la punctul 89 din prezentele concluzii, o convenție atributivă de competență poate privi, în funcție de formularea sa, toate diferendele născute sau care urmează să se nască cu ocazia unui raport de drept determinat¹⁶⁵. Acest „criteriu” impune nici mai mult nici mai puțin decât o legătură (suficient de directă) între contractul vizat și cererea în discuție. Cauza acesteia nu este determinantă în context. O asemenea convenție se poate aplica, așadar, atât în privința cererilor „în materie contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, cât și a cererilor în „materie delictuală”, în sensul articolului 7 punctul 2 din acest regulament, în măsura în care o asemenea legătură există¹⁶⁶. În consecință, interpretarea potrivit căreia o acțiune în răspundere civilă precum cea introdusă de Wikingerhof împotriva Booking.com se circumscrie „materie[i] delictual[e]” este pe deplin compatibilă cu Hotărârea Apple Sales International și alții¹⁶⁷.

V. Concluzie

141. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea adresată de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) după cum urmează:

Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că o acțiune în răspundere civilă întemeiată pe încălcarea normelor de drept al concurenței se circumscrie „materie[i] delictual[e] sau cvasidelictual[e]”, în sensul acestei dispoziții, inclusiv atunci când reclamantul și pârâtul sunt părți la un contract și pretinsele practici anticoncurențiale pe care primul le reproșează celui de al doilea se materializează în raportul lor contractual.

162 A se vedea în același sens Vilà Costa, B., „How to Apply Articles 5(1) and 5(3) Brussels I Regulation to Private Enforcement of Competition Law: a Coherent Approach”, în Basedow, J., Francq, S., și Idot, L. (ed.), *International antitrust litigation: Conflict of laws and coordination*, Hart Publishing, Oxford, 2012, în special p. 24.

163 Hotărârea din 24 octombrie 2018 (C-595/17, EU:C:2018:854).

164 A se vedea Hotărârea din 24 octombrie 2018, Apple Sales International și alții (C-595/17, EU:C:2018:854, punctele 28-30).

165 A se vedea în special Hotărârea din 24 octombrie 2018, Apple Sales International și alții (C-595/17, EU:C:2018:854, punctul 22, precum și jurisprudența citată).

166 A se vedea Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Apple Sales International și alții (C-595/17, EU:C:2018:541, punctele 34, 35, precum și 71).

167 Hotărârea din 24 octombrie 2018 (C-595/17, EU:C:2018:854).